

**Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
obce Vavrišovo
2014 - 2020**

2013

OBSAH

Obsah.....	2
Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov	4
Úvod	5
1 Východiská a podklady	6
1.1 Legislatívne zázemie	6
1.2 Poslanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja	6
1.3 Proces prípravy a tvorby aktualizovaného PHSR obce Vavrišovo.....	8
I. ANALYTICKÁ ČASŤ	9
2 Audit územia.....	10
2.1 Geografická charakteristika obce	10
2.2 Kultúrno-historická charakteristika obce.....	11
2.2.1 Stručná história obce	11
2.2.2 Symboly obce.....	11
2.2.3 Kultúrno-historické pamiatky a prírodné zaujímavosti	12
2.2.4 Významní predstavitelia obce	13
2.2.5 Kultúra a spoločenský život	14
2.3 Sociálno-ekonomická charakteristika obce	15
2.3.1 Obyvateľstvo.....	15
2.3.2 Domový a bytový fond.....	19
2.3.3 Školstvo.....	21
2.3.4 Telovýchova a šport.....	22
2.3.5 Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	22
2.3.6 Správa obce	22
2.3.7 Majetkové pomery obce.....	22
2.3.8 Hospodárska základňa	23
2.3.9 Cestovný ruch	25
2.4 Charakteristika stavu vybavenosti a obsluhy územia obce	26
2.4.1 Dopravný systém	29
2.4.2 Zásobovanie vodou.....	29

2.4.3	Kanalizácia	29
2.4.4	Zásobovanie elektrickou energiou	30
2.4.5	Zásobovanie plynom.....	30
2.4.6	Telekomunikačné služby.....	30
2.4.7	Odpadové hospodárstvo	30
2.5	Životné prostredie a chránené územia	31
3	Analýza súčasnej situácie	32
3.1	Výsledky monitorovania PHSR 2007 - 2013	34
3.2	SWOT analýza.....	36
3.3	Väzby na strategické dokumenty.....	39
II.	STRATEGICKÁ ČASŤ.....	43
4	Rozvojová stratégia	44
4.1	Vízia	44
4.2	Rozvojový potenciál	44
4.3	Podmienky trvalo udržateľného rozvoja obce	45
4.4	Ciele a priority.....	46
III.	IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	48
5	Analýza možných finančných zdrojov	49
6	Implementačný plán.....	51
7	Monitorovanie a hodnotenie plnenia PHSR.....	56

ZOZNAM GRAFOV, TABULIEK A OBRÁZKOV

Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov obce od roku 1869 do roku 2013	16
Graf 2 Zloženie obyvateľstva obce podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania.....	16
Graf 3 Zloženie obyvateľstva podľa vekových skupín	18
Graf 4 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie.....	18
Graf 5 Zloženie obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity	19
Tabuľka 1 Vývoj počtu obyvateľov	15
Tabuľka 2 Veková štruktúra obyvateľstva	17
Tabuľka 3 Štruktúra občianskej vybavenosti.....	26
Tabuľka 4 Rozpočet obce	34
Tabuľka 5 Monitorovanie investičných zámerov v PHSR 2007 - 2013.....	35
Obrázok 1 Poloha obce.....	10

ÚVOD

S nástupom nových spoločenských pomerov po novembri 1989 sa mnohí entuziasti domnievali, že najúčinnjšou ozdravnou náplastou na zdedené neduhy a najlepším motorom ďalšieho rozvoja bude trhové hospodárstvo.

Prax v spoločenstve európskych krajín však hovorí jasne:

Tak ako demokracia má svoje mantinely a nemožno si ich mýliť s anarchiou, i v podmienkach trhovej ekonomiky má svoje miesto plánovanie, a to plánovanie dlhodobé.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je základným dokumentom, od ktorého sa odvíja rozvoj obcí, miest a tým i celých regiónov. Čo je však dôležité, jeho existencia umožňuje obciam a mestám predkladať žiadosti o poskytnutie nenávratných finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov Európskej únie a iných verejných zdrojov.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja na roky 2014-2020 nadväzuje na PHSR na roky 2007-2013. Pri jeho tvorbe bolo treba zvažovať rôzne aspekty. Existujúce zázemie z hľadiska hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho, dopravy, občianskej vybavenosti, vekovej i sociálnej skladby obyvateľstva, jeho vzdelanostnej úrovne, demografického vývoja, z hľadiska rozvojového potenciálu územia, atď. A keďže pri vypracúvaní takéhoto programu ide predovšetkým o občana, do úvahy bolo treba brať potreby a záujmy jednotlivých skupín občanov, jednotlivých rodín s malými deťmi, detí v školopovinnom veku, ale aj mládeže, občanov v strednom veku, dôchodcov. Veľká časť základov budúceho rozvoja je už položená, je na čom stavať.

Majme však na pamäti:

„Tento program je otvorený dokument, možno doň operatívne vstupovať, reagovať tak na nové požiadavky a potreby. Verím, že sa stane dobrou rukoväťou pre všetkých, ktorí vidia svoju budúcnosť v našej obci.“

Ľubomír Račko, starosta

1 VÝCHODISKÁ A PODKLADY

1.1 LEGISLATÍVNE ZÁZEMIE

Zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky vo svojom článku 1 definuje prechod pôsobností na obce. V § 2, písm. k) sa uvádza, že na úseku regionálneho rozvoja prechádzajú na obce nasledovné pôsobnosti:

- vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja
- vypracúvanie Programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- koordinovanie spolupráce právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja obcí.

Na zákon č. 416/2001 nadväzuje zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja vznp., ktorý v § 5 definuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len „PHSR“) ako základný dokument podpory regionálneho rozvoja. V § 8 ods. 4 citovaného zákona ustanovuje základnú štruktúru Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Tá pozostáva z analyticko-strategickej časti a z programovej časti.

Analyticko-strategická časť obsahuje najmä súhrnnú geografickú, kultúrno-historickú a sociálno-ekonomickú charakteristiku obce, charakteristiku stavu vybavenosti a obsluhy územia, hodnotenie a analýzu hospodárskej, sociálnej, environmentálnej, kultúrnej situácie, analýzu väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja na územie obce, určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce, analýzu finančných potrieb a stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifik, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja.

Programová časť obsahuje zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie PHSR obce, inštitucionálne a organizačné zabezpečenie, finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, systém monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, časový harmonogram realizácie PHSR obce.

1.2 POSLANIE PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA (ĎALEJ LEN „PHSR“) OBCE

PHSR obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority PHSR Žilinského samosprávneho kraja (ďalej len „ŽSK“). Je v súlade s národnou stratégiou rozvoja cestovného ruchu do roku 2020, so Stratégiou rozvoja cestovného ruchu ŽSK 2007 - 2013, ako aj s ďalšími rozvojovými regionálnymi koncepčnými dokumentmi. Je to zároveň otvorený dokument, ktorý je možné v priebehu implementácie na základe monitorovania jeho plnenia aktualizovať, upravovať a dopĺňať.

Jednotlivé zámery predkladané v rámci prípravy Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce musia byť v súlade s existujúcou schválenou územno-plánovacou dokumentáciou obce – Územným plánom obce Vavrišovo (spracovaným v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku vznp.).

Vypracovanie PHSR obce a jeho schválenie v obecnom zastupiteľstve je podmienkou na predkladanie žiadostí obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a zo zdrojov Európskeho spoločenstva.

Možnosť získať verejné zdroje z rozpočtu Európskej únie (ďalej len „EÚ“) a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky je previazaná na schopnosť obce predfinancovať alebo spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Prehľadné usporiadanie rozvojových zámerov do podoby PHSR umožní obci zorientovať sa v škále dostupných podporných zdrojov umožňujúcich získať finančné príspevky na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v PHSR, ako aj v podmienkach a kritériách sprevádzajúcich získanie týchto zdrojov.

Spracovanie hlavných zámerov a priorít do PHSR umožní obci Vavrišovo realizovať koordinovaný a cielený postup pri rozvoji svojho územia ako jedinečnej lokality v regióne Liptova i Žilinského kraja.

PHSR obce, ktorý je zostavený za aktívnej účasti občanov a odzrkadľuje aj ich záujmy, zvýši u občanov pocit spoluzodpovednosti za život v obci, za smerovanie a ďalší rozvoj obce. Obecná samospráva tak získa v občanoch nielen partnerov, ale aj spolurealizátorov miestneho rozvoja.

Údaje zostavené do PHSR budú slúžiť ako pomôcka pre potenciálnych žiadateľov o finančné príspevky z grantových schém a rozvojových programov. Taktiež získajú z tohto dokumentu aktuálne informácie o možných partneroch a iných zámeroch v obci, ktoré súvisia s ich projektmi.

Analyticko - strategická časť

Analyticko-strategická časť tvorí prvú časť dokumentu, ktorej cieľom je zistenie východiskového stavu obce, popis súčasnej situácie, zber relevantných údajov pre rozvojovú stratégiu. Súčasťou tejto časti je spracovanie analýzy silných a slabých stránok obce, definovanie príležitostí a stanovenie priorít ako rozvojového potenciálu obce.

Programová časť

Programová časť vychádza z určených faktorov budúceho rozvoja, stanovuje si hlavné oblasti rozvoja a ciele, ktoré obec plánuje dosiahnuť pri riešení problémov konkrétnych oblastí života, ako aj opatrenia, akými je možné definované ciele naplniť.

Súčasťou programovej časti je Implementačný rámec, ktorý jednotlivé opatrenia rozmieňa na drobné až na úroveň aktivít a krokov, ktoré sú potrebné k splneniu konkrétneho opatrenia od určenia zodpovedných subjektov až po finančné krytie realizácie aktivít.

1.3 PROCES PRÍPRAVY A TVORBY AKTUALIZOVANÉHO PHSR OBCE VAVRIŠOVO

Obec Vavrišovo v roku 2007 dala spracovať a obecné zastupiteľstvo schválilo Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2007 – 2013. Potreba aktualizácie dokumentu bola daná nielen ukončením časového úseku, na ktorý bol pripravený, ale aj končiacim sa programovacím obdobím Európskeho spoločenstva. Aktualizácia jedného zo základných programovacích dokumentov obce sa týkala:

1. Zosúladenia súčasnej legislatívy a z nej vyplývajúcich požiadaviek na tento dokument
2. Spracovania nových štatistických a faktografických údajov, hospodárskych výsledkov a analýz.
3. Monitorovania dosiahnutia cieľov a plnenia opatrení daných v pôvodnom dokumente.
4. Doplnenia nových zámerov, úloh a aktivít, podľa aktuálnej požiadavky orgánov samosprávy, dotknutých subjektov, občanov a podnikateľských subjektov.
5. Nastavenia financovania nových úloh a určenia zdrojov stanovených na základe analýzy možností európskych, štátnych i obecných finančných nástrojov.

Procesu aktualizácie PHSR obce sa zúčastnili odborní pracovníci obce, volení zástupcovia samosprávy a externí konzultanti.

I. ANALYTICKÁ ČASŤ

2 AUDIT ÚZEMIA

2.1 GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

Obec Vavrišovo leží vo východnej časti Liptovskej kotliny, v údolí rieky Belá. Je východiskovou obcou do Vysokých Tatier, z južnej strany ju ohraničuje diaľničný ťah Žilina - Košice. Panoramatickým pohľadom z obce vidieť pohoria Nízkych, Západných a Vysokých Tatier. Rozloha obce je 992 ha a rozprestiera sa v nadmorskej výške 680 - 720 m.n.m. Asi 70% územia obce tvorí poľnohospodárska pôda a asi 20 % plochy tvoria lesy. Lokalita Hájik a Sihoť sú veľmi vyhľadávanou hubárskou oblasťou.

Obrázok 1 Poloha obce

Rieka Belá, ktorá tvorí časť hranice k.ú. obce Vavrišovo, je zaradená ako Biokoridor nadregionálneho významu a jej najbližšie územie je zaradené do Území Európskeho významu NATURA 2000.

Obec obklopuje orná pôda, ktorá prechádza do lúk a pastvín, vo vyšších polohách do lesov. Do severozápadného okraja katastrálneho územia zasahuje Chránené vtáčie územie Vysoké Tatry.

V katastrálnom území sa nachádzajú prírodné vodné zdroje, medzi ktoré patrí vodárenský zdroj Križan.

Budúca podoba obce, jej ďalší rozvoj a smerovanie je dané prírodnými podmienkami a krajinným reliéfom, v ktorom sa obec Vavrišovo nachádza. Javí sa ako územie vhodné

predovšetkým na rekreačné využitie, ktoré v sebe zahŕňa aj oblasť agroturistiky alternatívnych poľnohospodárskych aktivít typických pre podhorské oblasti.

Z hľadiska verejnej správy je obec Vavrišovo ako samostatná správna jednotka súčasťou okresu Liptovský Mikuláš /NUTS IV/, Žilinského samosprávneho kraja /NUTS II Stredné Slovensko, NUTS III Žilinský kraj/. Vzdialenosť do najbližšieho mesta Liptovský Hrádok je 5 km.

2.2 KULTÚRNO-HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

2.2.1 Stručná história obce

Osada sa spomína už od roku 1286 ako Waurisow, v roku 1286 ako Vayrysou, v roku 1381 ako Wauriso, v roku 1511 ako Wawrissow, v roku 1773 ako Wawrissowo, maďarsky Vavrisó. Obec patrila Mikulášovi, synovi Serafínovmu. Pomenovaná je podľa prvého majiteľa Vavrinca, syna Hank Polka, ktorý jej územie vlastnil v roku 1230. V roku 1346 patrila rodine Pottornyai z Podturne. Veľa vytrpela za stavovských povstaní v 17. a 18. storočí. V roku 1709 v bitke medzi Rákocziovcami a cisárskymi vojskami bola vypálená, potom znovu vybudovaná. V roku 1715 mala 36 a v roku 1720 iba 24 daňovníkov. V roku 1784 mala 60 domov a 464 obyvateľov, v roku 1828 mala 66 domov a 629 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom, rôznymi remeslami a kamenárstvom. Od druhej polovice 19. storočia jej občania patrili k najpočetnejšej skupine liptovských murárov v Budapešti. Po roku 1918 obyvatelia pracovali ako poľnohospodárski a stavební robotníci. V obci bola píla, rozvinuté tkáčstvo a drevovýroba. Obec sa zapojila do partizánskych bojov počas SNP v auguste 1944.

V katastri obce sa nachádza územie historickej bitky pri Vavrišove tzv. „Švihrovskej“ z roku 1709. Medzi kultúrne pamiatky môžeme zahrnúť aj stavby rodinných domov z konca 19. storočia.

2.2.2 Symboly obce

Erb, pečať a vlajka tvoria trojicu základných symbolov obce.

Historicky hovoriaci pečaťný symbol Vavrišova poznáme podľa odtlačkov pečatidla pochádzajúceho z r. 1795. V strede pečaťného poľa vidíme sv. Vavrinca so svätožiarou okolo hlavy, držiaceho vo zdvihnutej pravici štvorhranný rošt. Kruhový popis pečate znie SIGIL(1)UM VAVRISOVA 1795 - t.j. pečať Vavrišova.

Meno sv. Vavrinca je odvodené od mesta Laurentum, ktorého meno vychádza z pomenovania rastliny vavrín. Vavrínom sa v antike venčili víťazi, vojvodcovia a cisári. V latinčine sa rastlina volá laurum a Laurencius, ale i pomenovanie laureát - " ovenčený vavrínom".

ERB OBCE

Erb obce Vavrišovo má túto podobu:

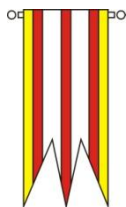
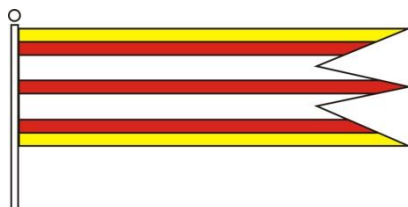
V červenom štíte oddola dvomi zlatými striebroplodými vavrínovými vetvičkami ovenčený, zlatým prstencom nimbovaný, zlatovlasý, zlatoobutý, zlatoprepásaný svätý Vavrínek v striebornom šate, s ľavicou v bok, v pravici s vavrínovou ratolesťou spomenutých tinktúr.

VLAJKA

Vlajka pozostáva zo siedmich pozdĺžnych pruhov vo farbách žltej, červenej a bielej. Má pomer strán 2:3 a je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

ZÁSTAVA

Zástava má podobnú kompozíciu ako obecná vlajka. Pomer jej strán však nie je záväzne stanovený, čo znamená, že zástava môže byť aj dlhšia.

2.2.3 Kultúrno-historické pamiatky a prírodné zaujímavosti

V roku 1879 vo Vavrišove vznikla základina na stavbu kostola Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, s prácami sa začalo v roku 1881 po zbúraní starej modlitebne. Stavba kostola bola dokončená v roku 1884.

O niečo mladšia je
budova
modlitebne
Bratskej jednoty
baptistov. Už
v roku 1882
vznikol vo

Vavrišove prvý samostatný baptistický cirkevný zbor na území dnešnej Slovenskej republiky a budova modlitebne bola postavená v roku 1890.

Dávnú minulosť pripomína v obci stavba z novodobej histórie, a to Múzeum Bitky pri Vavrišove, ktoré bolo slávnostne otvorené 29. 10. 2010 za účasti pozvaných hostí a partnerov z obce Valašská Bystřice. Múzeum bolo vybudované na pamiatku bitky, ktorá sa odohrala na území obce Vavrišovo v auguste 1709 v rámci stavovských povstaní Františka II. Rákocziho medzi povstaleckými kurucmi a cisárskymi jednotkami labancov. Vavrišovo bolo počas tejto bitky vypálené.

Túto historickú udalosť pripomína aj pamätník kurucko-labanskej bitky umiestnený pri obecnom úrade.

2.2.4 Významní predstavitelia obce

Dr. Ing. Peter Zaťko – narodil sa 17.10.1903 v rodine murárskeho majstra vo Vavrišove. 16.decembra 1926 získal diplom komerčného inžiniera na Vysokej škole obchodnej v Prahe. V januári 1927 sa zapísal na Filozofickú fakultu Karlovej Univerzity v Prahe a koncom mája 1927 urobil predpísané skúšky a získal kvalifikáciu profesora pre obchodné školy. Získal miesto úradníka pražskej komory, aby v rámci Maďarsko-československej obchodnej komory pomáhal československému exportu do Maďarska. Celý svoj aktívny život bojoval za rovnoprávnosť Slovákov v spoločnom Československu. Jeho cieľom bolo prispieť k

zlepšeniu hospodárskej, sociálnej a kultúrnej situácie Slovákov v rámci Československej republiky. 1.7.1936 sa stal generálnym tajomníkom Ústredného združenia slovenského priemyslu v Bratislave. Bol jediným poslancom slovenského snemu, ktorý sa aktívne zúčastnil SNP. Pre svoje silné kresťanské presvedčenie mal veľké problémy v období komunistického režimu, bol degradovaný na robotníka a odsúdili ho za rozvracanie republiky na tri roky väzenia. Až 30.4.1968 pred civilným súdom obhájil svoju česť a pravdu a jeho meno bolo očistené. Z úcty k jeho životu, skutkom, nebojácnemu postoju k pravde a cti mu rodáci z Vavrišova 17.10.1998 odhalili v rodnej obci pamätnú tabuľu.

ThDr. Ján Grešo (*25. jún 1933 Vavrišovo – †17. február 2013 Bratislava) bol slovenský evanjelický teológ, učiteľ na Evanjelickej bohosloveckej fakulte Univerzity Komenského, od r. 1998 vedúci Katedry Novej zmluvy. V rokoch 1959 - 1985 bol farárom vo Vysokých Tatrách, od r. 1986 bol farárom v Bratislave. Bol výborným a uznávaným kazateľom. Podieľal sa na ekumenickom preklade Biblie do slovenčiny. Bol prekladateľom

významnej teologickej literatúry, preložil podstatnú časť Teologického slovníka k Novej zmluve od Gerharda Kittela a Systematickú teológiu od Paula Tillicha.

2.2.5 Kultúra a spoločenský život

K rozvoju kultúrneho a spoločenského života v obci prispela iniciatíva občanov, ktorí už v r. 1901 založili Čitateľský spolok. Jeho členovia sa neskôr zaslúžili o vybudovanie Domu čitateľského spolku v rokoch 1934-1935. Zmienka o „Čitateľskom spolku“ vo Vavrišove však siaha do ešte hlbšej minulosti, a to do roku 1871, i keď listiny z tohto obdobia sa nezachovali. V roku 1909 bolo v spolku evidovaných 46 členov – všetko mužov a spolok vlastnil 161 kníh. Čítanie kníh a spolkovú činnosť s tým spojenú postupne vytlačili zo života občanov iné médiá, najskôr rozhlas a neskôr aj televízia. Naďalej však v obci funguje obecná knižnica, ktorá poskytuje dostatok literatúry pre všetky vekové skupiny.

Občania Vavrišova môžu v súčasnosti pre potreby kultúrneho a spoločenského vyžitia využívať nielen priestory obecnej knižnice, ale aj kultúrneho domu, múzea Bitky pri Vavrišove a hasičskej zbrojnice. Svoju záujmovú činnosť rozvíjajú v záujmových združeniach, kluboch a spolkoch, ktoré pôsobia priamo v obci.

Dobrovoľný hasičský zbor plní nielen preventívnu protipožiarnu ochranu, a pomáha tak pri napĺňaní jednej zo samosprávnych funkcií obce – starostlivosť o bezpečnosť občanov, ale zúčastňuje sa aj na spoločenskom živote v obci a dáva priestor pre rozvoj zručností svojich členov pri predchádzaní a hasení požiarov.

Občianske združenie Hornoliptovský kurucký regiment vzniklo v októbri 2008 ako dobrovoľné združenie záujemcov a fanúšikov regionálnej histórie so zvláštnym zameraním na Bitku pri Vavrišove "Švihrovskú", ktorá sa odohrala na území obce v roku 1709. Organizujú každoročne podujatie na pripomenutie si tejto historickej udalosti a zároveň sa zúčastňujú podobných podujatí mimo územia svojho pôsobenia v dobových kostýmoch a s použitím historických zbraní a výstroja.

Telovýchovná jednota Liptov Vavrišovo má turistický a futbalový oddiel a jeho členmi sú občania bez rozdielu veku a pohlavia. Turistický oddiel každoročne usporadúva okrem iného výstup na Baranec a futbalový oddiel má mužstvo žiakov, dorastencov, dospelých aj seniorov.

V obci pracuje aj **Základná organizácia Slovenského červeného kríža** so svojou typickou náplňou činnosti.

Organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska organizuje stretnutia pre seniorov, umožňuje im prežiť aktívnu starobu a byť súčasťou spoločenského diania v obci.

Poľovné združenie Belá sa stará o poľovný revír a hospodárenie v ňom.

2.3 SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

Ekonomickú oblasť v obci Vavrišovo determinuje nielen rozpočet obce, rozsah vlastných príjmov, ale aj schopnosť čerpať prostriedky z iných zdrojov – štátnych a európskych. Zahŕňa ekonomickú aktivitu obyvateľstva v produktívnom veku i podnikateľskú činnosť právnických a fyzických osôb na území obce. Ekonomiku obce a jej stav ovplyvňuje úroveň riadenia samosprávnych orgánov, ktoré podporujú podnikanie a zamestnanosť, cestovný ruch a celkový hospodársky rast, i aktuálny model regionálnej politiky vyššieho územného celku.

Sociálna charakteristika obce sa odvíja od sociálnej politiky štátu a regiónu, od štruktúry obyvateľstva, demografického vývoja, úrovne zamestnanosti a pracovných príležitostí v obci i v širšom okolí. Od toho závisí aj úroveň sociálnej odkázanosti niektorých skupín obyvateľstva. Sociálnu situáciu v obci koriguje výkon originálnych kompetencií miestnej samosprávy.

2.3.1 Obyvateľstvo

Obec Vavrišovo sa radí medzi malé obce. Na jej území žije 635 obyvateľov, z nich je 320 žien a 315 mužov. Nad 60 rokov veku je v obci 152 obyvateľov, do 15 rokov má obec 99 obyvateľov.

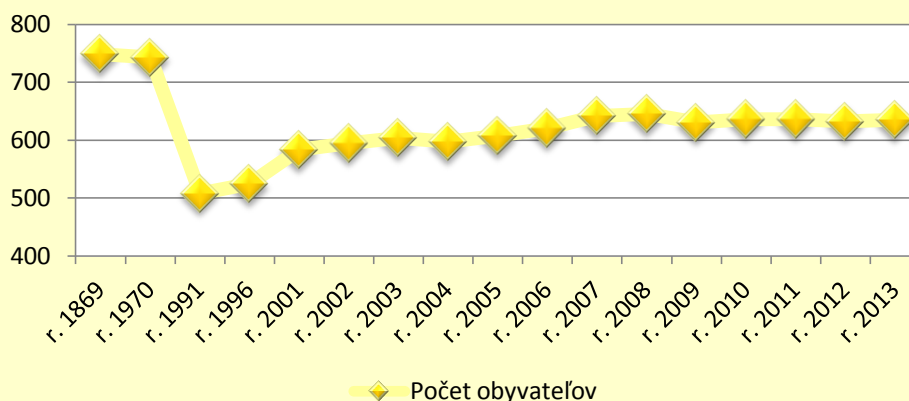
Tabuľka 1 Vývoj počtu obyvateľov

Rok	1869	1970	1991	1996	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet obyv.	749	743	508	525	584	595	604	597	608	620	642	645	631	636	636	632	635
Celkový prírastok / úbytok obyv.		-6	-235	17	59	11	9	-7	11	12	22	3	-14	5	0	-4	3

Vývoj obyvateľstva, napriek poklesu v rokoch 1970 – 1990, je v ostatných rokoch progresívny. Tento trend sa javí ako nezvratný.

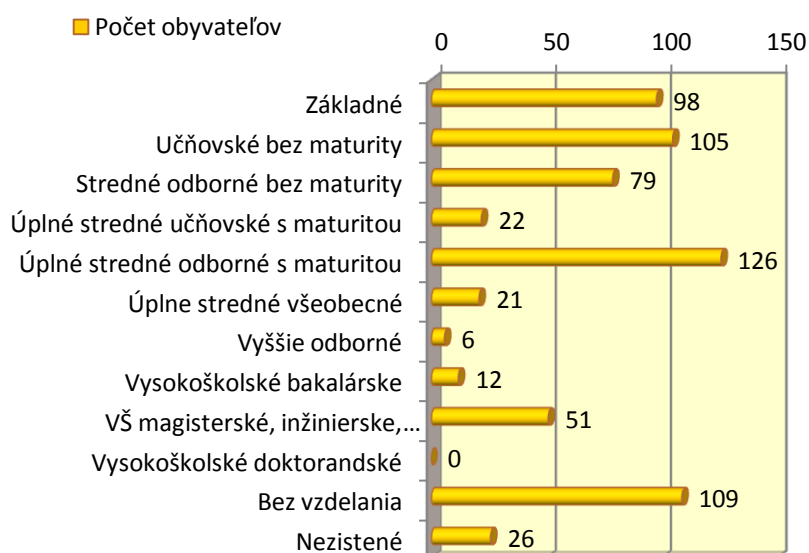
Vývoj počtu obyvateľov obce od roku 1869 do roku 2013

Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov obce od roku 1869 do roku 2013

(Zdroj: vnútorná evidencia obce)

Zloženie obyvateľstva podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania

Graf 2 Zloženie obyvateľstva obce podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania

(Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2011)

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva je dôležitá z hľadiska výberu možností pre rozvoj trhu práce a pre hospodársku skladbu obce. Podľa SODB za rok 2011 (Graf 2) prevládajú v obci Vavrišovo obyvatelia s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou (126

obyvateľov t.j. 19,2%) a učňovským vzdelaním bez maturity (105 obyvateľov, t.j. 16%). Ďalšiu väčšiu skupinu tvoria obyvatelia so základným vzdelaním (98 obyvateľov, t.j. 15%). 79 obyvateľov obce malo ukončené stredné odborné vzdelanie bez maturity a 22 obyvateľov úplné stredné učňovské s maturitou. 9,6% obyvateľov (t.j. 63 obyvateľov) malo vysokoškolské vzdelanie, z toho 12 obyvateľov malo ukončený prvý stupeň vysokoškolského štúdia a 51 obyvateľov druhý stupeň vysokoškolského štúdia.

Skupinu obyvateľov bez školského vzdelania tvorili deti do 16 rokov (narodené po 20. 5.1995), ktoré ešte navštevovali základnú školu, a obyvatelia 16-roční a starší bez ukončeného základného vzdelania.

Tabuľka 2 Veková štruktúra obyvateľstva

Veková skupina	Muži	Ženy	Spolu
Predproduktívny vek (0 -14 roč.)	61	48	109
Produktívny vek (15 - 64 roč.)	221	221	442
Poproduktívny vek (65 +)	41	64	105
Spolu	323	333	656

Zdroj: ŠÚ – SODB 2011

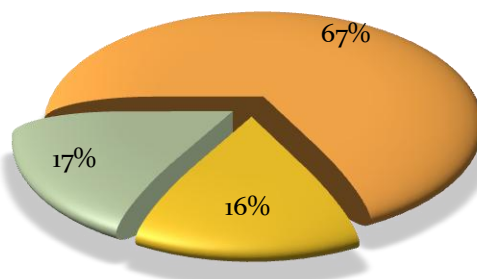
Rozdelenie občanov v obci podľa ich produktivity veku (Tabuľka 2) je pomerne priaznivý, pretože obec má vo svojej evidencii mierne vyšší počet detí do 14 rokov (16,6%, t.j. 109) ako seniorov nad 65 rokov (16%, t.j. 105). Obyvatelia v produktívnom veku tvoria 67,4% obyvateľov.

Index starnutia, ktorý vyjadruje podiel počtu osôb v poproduktívnom veku (65 a viac rokov) na sto detí v predproduktívnom veku (0 - 14 rokov), dosiahol v obci Vavrišovo hodnotu 96,3. Index starnutia obce je vyšší ako index starnutia Slovenskej republiky (82,6) a tiež Žilinského kraja (75,1), avšak nižší ako v okrese Liptovský Mikuláš (101,2).

Zloženie obyvateľstva podľa vekových skupín

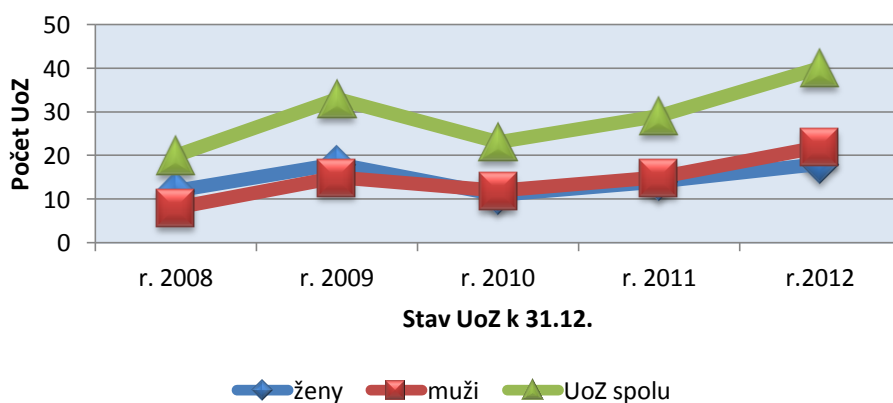
■ Predproduktívny vek (0 - 14 roč.) ■ Produktívny vek (15 - 64 roč.)
■ Poproduktívny vek (65 +)

Graf 3 Zloženie obyvateľstva podľa vekových skupín
(Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2011)

Grafické prevedenie údajov o zložení obyvateľstva podľa vekových skupín (Graf 3) názornejšie poukazuje na vyvážený, mierne pozitívny trend, ktorý je daný väčším počtom obyvateľov v predproduktívnom veku v pomere k seniorom zaradeným do poproduktívneho veku, čo je predpokladom aj pre stabilnejší hospodársky vývoj v obci.

Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie

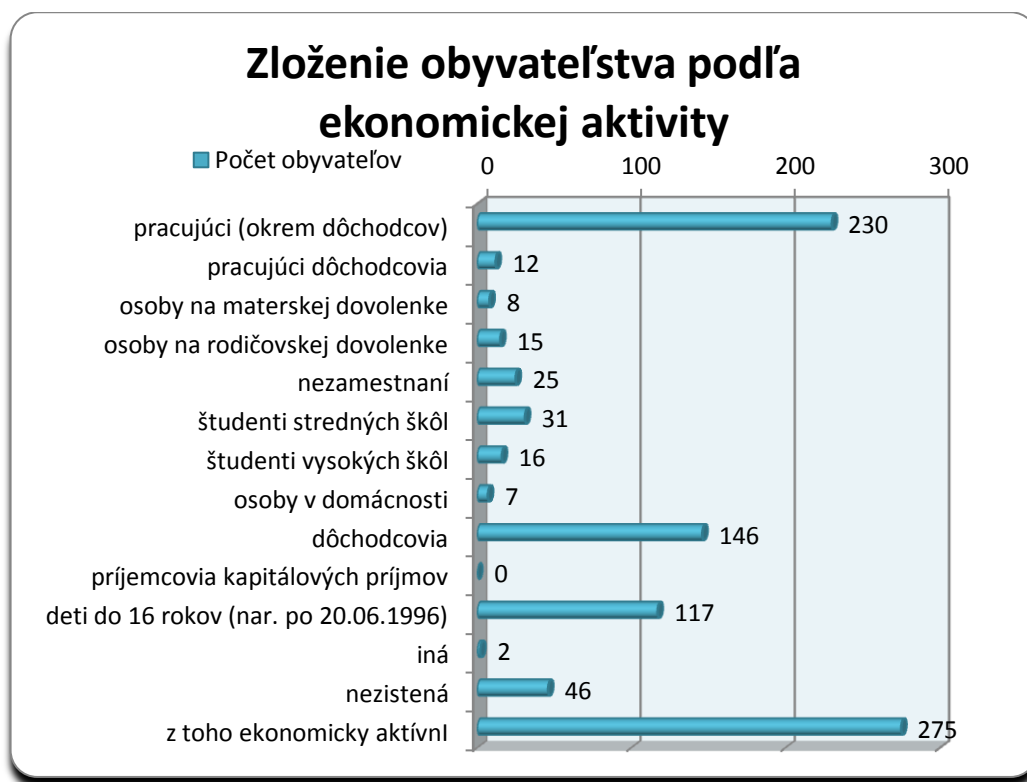

Graf 4 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie
(Zdroj: ÚPSVaR)

Z evidencie uchádzačov o zamestnanie (Graf 4) je zrejмый kolísavý trend vo vývoji nezamestnanosti. Je daná momentálnou ekonomickou situáciou v štáte a možnosťami

zamestnania sa. Tiež sa na vyššom počte uchádzačov podieľajú aj absolventi škôl, prechodne zaradení do evidencie, do doby zamestnania sa, či samozamestnania.

Graf 5 Zloženie obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity
(Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2011)

Ďalší rozvoj obce, jej ekonomická budúcnosť, závisí aj od schopnosti a vytvárania možností pre tvorbu nových pracovných miest či samozamestnávania v rôznych oblastiach ekonomiky. Migrácia za prácou mimo obce a do blízkeho okolia a jej rozsah ovplyvňuje charakter osídlenia. Migrácia za prácou mimo regiónu (hlavne trvalá) zhoršuje celkový úbytok obyvateľstva v obci.

Impulzom pre rast počtu obyvateľov v obci a priaznivého vývoja ich vekovej štruktúry je vytváranie podmienok pre život, bývanie a pracovné príležitosti nielen v obci, ale aj v najbližšom okolí.

2.3.2 Domový a bytový fond

Analýza súčasnej úrovne bývania

Obec Vavrišovo je typom tradičného osídlenia, ktoré z hľadiska využitia územia plní hlavne obytnú funkciu. Táto je doplnená o poľnohospodársku výrobu a rôzne formy cestovného ruchu. Zástavba v obci je situovaná popri miestnom potoku a súbežne s cestou popri ňom. Druhá časť zástavby je vedená popri ceste III. triedy smerujúcej cez Podbanské do Vysokých

Tatier. Charakteristickým pre obec Vavrišovo je pôvodné rozdelenie osídlenia na obytnú časť a na časť hospodársku, kedy väčšina veľkých hospodárskych budov bola postavená mimo obytných domov – „za cestou“. V hospodárskej časti sa zachovala podstatná časť zástavby, ktorá je aj do dnešného dňa využívaná vlastníckmi pri poľnohospodárskej činnosti.

A) Zhodnotenie stavu bytového fondu

Kvantitatívne údaje o bytovom fonde

Rodinné domy

Na území obce Vavrišovo sa nachádza spolu 289 rodinných domov, z toho je 184 obývaných. V obci je 105 neobývaných rodinných domov a chalúp, pričom väčšinou sa jedná o staršie rodinné domy. Väčšina z nich sa využíva na prechodný pobyt a služby spojené s individuálnom rekreáciou a cestovných ruchom (cca 95). Všetky rodinné domy sú vo vlastníctve súkromných osôb. Obec Vavrišovo vlastní rodinný dom, ktorý nie je obývateľný, vyžaduje asanácia.

Bytové domy

Na území obce Vavrišovo sa nachádzajú 5 bytových domov, v ktorých je spolu 33 bytových jednotiek. Sú využívané na bývanie. Obýva ich spolu 111 obyvateľov s trvalým pobytom v obci. Tri bytové domy sú vo vlastníctve obce a dva sú v súkromnom vlastníctve.

Domy podľa druhu vlastníctva

	Rodinné domy	Bytové domy	Počet bytov v byt. domoch	Domový fond spolu
Domy spolu	289	5	33	322
Trvale obývané domy	184	5	33	217
V tom vlastníctvo				
Súkromné	289	2	15	304
Obecné		3	18	18

Kvalitatívna stránka bytového fondu

Pôvodné stavby rodinných domov sú typické úzke murované domy. Výnimku tvorí niekoľko 7 domov bývalých murárov a staviteľov, ktorí si z ciest za prácou priniesli nový štýl výstavby a tieto domy majú charakter aj architektúru menších meštianskych domov.

Priemerný vek rodinných domov je 60 rokov a bytových domov je 16 rokov.

Z hľadiska technického vybavenia trvale obývaných domov a bytov sú takmer všetky napojené na verejný vodovod a kanalizáciu a všetky sú vybavené hygienickými zariadeniami. Všetky byty a väčšina domov je plynofikovaná (95%), zvyšná časť domácností v rodinných domoch využíva na vykurovanie elektrickú energiu alebo pevné palivo.

B) Zhodnotenie využívania bytového fondu

Z celkového počtu 289 rodinných domov je využívaných na trvalé bývanie 184, čo je 63,67 % a 100 % bytov v bytových domoch je využívaných na trvalé bývanie. Väčšina občanov obce Vavrišovo býva v rodinných domoch. Trvalo neobývaných rodinných domov je 10 a na prechodné bývanie či rekreáciu je využívaných 95 domov.

Všetky byty v bytových domoch sú obsadené.

Demografický vývoj a prognóza

Demografický vývoj je popísaný v časti 2.3.1. Obyvateľstvo. Prognóza vývoja počtu obyvateľstva do roku 2020 sa javí ako progresívna, s pretrvávajúcim miernym rastom. Obec Vavrišovo v záujme stabilizácie a nárastu počtu obyvateľov v obci plánuje výraznou mierou podporovať individuálnu bytovú výstavbu vhodnejšiu pre ekonomicky silnejšiu časť obyvateľstva. Zároveň bude vytvárať podmienky pre výstavbu nájomných bytov, ktoré vyhovujú viac mladým ľuďom a rodinám s malými deťmi, a ktoré sú cenovo prístupnejšie ekonomicky a sociálne slabším vrstvám obyvateľstva. Bývanie v nájomných bytoch vyhovuje aj kategórií občanov v poproduktívnom veku.

Rozvojové aktivity obce v rámci bytovej politiky sú uvedené v Strategickej časti a v Implementačnom pláne v Priorite 1 Technická infraštruktúra, Cieľ 1.2.

2.3.3 Školstvo

V obci sa nachádza Materská škola, ktorá je momentálne umiestnená v prenajatých priestoroch od vlastníka Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania. Kapacita MŠ je 20 detí, aktuálne ju navštevuje 15 detí. Kapacita je zatiaľ postačujúca, aj napriek výstavbe nájomných bytov či individuálnej bytovej výstavbe, pretože mnohí rodičia pri cestovaní za prácou do blízkeho Liptovského Hrádku si vozia deti do predškolského zariadenia umiestneného v meste.

Základnú školu deti navštevujú v Liptovskom Hrádku. Pri predpokladanom demografickom vývoji v obci nie je pre samosprávu efektívne zaoberať sa výstavbou základnej školy a povinnú školskú dochádzku pre deti z obce bude naďalej zabezpečovať základné školstvo v Liptovskom Hrádku.

2.3.4 Telovýchova a šport

V obci je pre záujemcov športu, hlavne futbalu, k dispozícii futbalového ihrisko, ktorého prevádzkovateľom je Telovýchovná jednota, ale umiestnené je na urbárskych pozemkoch. V najbližšom období bude potrebné uskutočniť majetkoprávne usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod ihriskom. Športový areál využívajú členovia Telovýchovnej jednoty a ostatní občania k záujmovým športovým aktivitám. Areál si vyžaduje celkovú rekonštrukciu.

Z histórie futbalu v obci je dôležitý rok 1921, kedy nadšenci vymenili spoločenské hry (zadný pád napred, smradľavé vajce a pod.) za hry s gumenou guľou potiahnutou remeňom, ktorú kúpili štyria rodáci. Nastala éra futbalovej jedenástky na ploche v lokalite Bórovie v blízkosti terajšieho ihriska. Raritou z tých čias je mládenec, ktorý nedal 5 korún na zakúpenie lopty, a keď chcel v nedeľu hrať, musel zaplatiť za zápas 2 koruny. Prvý zápas sa hral s Jamníkom o súdok piva. Väčší rozmach futbalu nastal v r. 1930-1935. Od r. 1975 nesie organizácia pomenovanie TJ Liptov.

2.3.5 Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

V obci sa nenachádza zdravotnícke zariadenie, občanom základné zdravotné služby poskytuje zdravotné a zdravotnícke zariadenie v neďalekom meste Liptovský Hrádok.

V rámci sociálnej starostlivosti ako originálnej kompetencie samosprávy obec poskytuje opatrovateľskú službu – zabezpečuje ju cez jednu opatrovateľku, ktorá sa momentálne stará o jedného občana odkázaného na pomoc druhých. Dvaja občania sú umiestnení v zariadení sociálnych služieb.

2.3.6 Správa obce

Riadenie obce je zabezpečené prostredníctvom volených funkcionárov – starostu obce a 7 poslancov obecného zastupiteľstva. Výkon rozhodnutí a administráciu samosprávy vykonávajú zamestnanci obce pracujúci na obecnom úrade. Počet zamestnancov je 10 (v tom sú zarátaní aj zamestnanci pracujúci v materskej škole). Obec je členom Združenia miest a obcí Liptova, Združenia miest a obcí Slovenska, mikroregiónu Belá a Miestnej akčnej skupiny Horný Liptov.

2.3.7 Majetkové pomery obce

Majetkové pomery obce charakterizuje nižšie uvedená tabuľka zachytávajúca nehnuteľný majetok obce, mimo pozemkov, ktoré obec vlastní a spravuje.

NEHNUTEĽNÝ MAJETOK OBCE – BUDOVY

Obecný úrad	postavený v roku 1947 a zrekonštruovaný r. 2010 z dotačných zdrojov prostredníctvom Poľnohospodárskej platobnej agentúry
Požiarna zbrojnica (PZ)	stará PZ bola vybudovaná v roku 1921 a nová PZ v roku 1956 – obidve budovy si vyžadujú rekonštrukciu
Dom smútku	bol postavený v roku 1994 z vlastných prostriedkov obce
Športhotel Vavrišan	bol v obci vybudovaný v roku 1986, v súčasnosti je potrebná jeho rekonštrukcia
Čistiareň odpadových vôd (ČOV)	stavba ako súčasť odkanalizovania obce je z roku 2002, stavba bola financovaná z vlastných zdrojov a z dotácie zo štátneho rozpočtu, je potrebné dobudovať hrubé prečistenie a kalolis
Bytový dom č. 310, 311	dva bytové domy s nájomnými bytmi boli postavené vďaka podpore zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) v roku 2007
Bytový dom č. 312	postavený v roku 2005 zo zdrojov ŠFRB
Rodinný dom č. 36	odkúpenie nehnuteľnosti od pôvodných vlastníkov financované z vlastných zdrojov, žiaduca asanácia objektu
Prevádzkový a sociálny objekt v kempe	vybudovaný v roku 1969 6 chat typu Javorina v hornom kempe z roku 1969, v roku 2010 dokončená ich rekonštrukcia
Budova výroby	odkúpená v roku 2002, je potrebná rekonštrukcia
Kultúrny dom	bol v obci vybudovaný v roku 1935, zrekonštruovaný a pristavený bol v roku 1986, je potrebná rekonštrukcia
Múzeum Bitky pri Vavrišove	bolo postavené v roku 2010 z dotačných zdrojov Programu cezhraničnej spolupráce Slovensko – Česko

2.3.8 Hospodárska základňa

Ekonomickú štruktúru obce vytvárajú podnikateľské subjekty, právnické a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí majú v obci svoje sídlo alebo prevádzku.

Výroba

V oblasti výroby na území obce pôsobí jeden podnikateľ zaoberajúci sa kovovýrobou R-KOV Ľubomír Račko.

Poľnohospodárstvo

Činnosti v oblasti poľnohospodárskej produkcie a výroby sa venuje Agria Lipt. Ondrej, a.s. dvor Vavrišovo, ako aj záhradníctvo SILVEEX, ktoré sezónne zamestnáva cca 5 zamestnancov.

Lesné hospodárstvo

Hospodáreniu na lesných pozemkoch sa venuje Urbársky spolok, Pozemkové spoločenstvo Vavrišovo.

Poľovníctvo

Poľovné združenie Belá hospodári na území revíru zverenému združeniu do správy .

Obchod a služby

Služby v oblasti obchodu zabezpečuje predajňa COOP Jednota. Väčšina ďalších služieb v obci je zabezpečovaná prostredníctvom činnosti drobných živnostníkov (Pohostinstvo U žandára, vodoinštalačné práce, ubytovanie a reštauračné služby – chata Anna, chata Ľubica, privát u Strihov, Gazdov dvor, a iné).

Pracovné príležitosti v poľnohospodárstve ponúka Agria Liptovský Ondrej, a.s., sezónne záhradníctvo Silveex a v lesnom hospodárstve Urbársky spolok vo Vavrišove Pozemkové spoločenstvo Vavrišovo. Občania obce sú zamestnaní aj priamo na obci (na obecnom úrade a v materskej škole). Ako zamestnávateľ poskytuje pracovné príležitosti aj COOP Jednota. Iné možnosti zamestnať sa občania v obci nemajú, okrem samozamestnávania – zakladania živností. Väčšina občanov v produktívnom veku odchádza za prácou mimo obec, či dokonca región.

2.3.9 Cestovný ruch

Obec Vavrišovo má pre rozvoj cestovného ruchu všetky predpoklady: vhodná geografická poloha v hornom Liptove pod Vysokými Tatrami s výhľadom na Nízke Tatry, dopravná dostupnosť – aj z diaľnice D1 Ivachnová – Mengusovce – pri priamom ťahu na Podbanské a Vysoké Tatry. Prírodné danosti: rieka Belá s možnosťou splavovania, vybudované cyklotrasy, kultúrne pamiatky a dopravná dostupnosť k ďalším turisticky atraktívnym destináciám (Liptovský Ján – možnosti kúpania, Pribylina – skanzen ľudovej architektúry, Podbanské, Vyšná Boca – lyžovanie a pod.) vytvárajú dobré podmienky pre drobné podnikanie v cestovnom ruchu, agroturistiku i pre budovanie väčších komplexov cestovného ruchu s ubytovaním, reštauráciami a doplnkovými službami. Samotná obec ponúka v regióne jedinečnú atrakciu - múzeum Bitky pri Vavrišove z čias kuruckých bojov, a s tým spojené atraktívne podujatia občianskeho združenia Hornoliptovský kurucký regiment.

2.4 CHARAKTERISTIKA STAVU VYBAVENOSTI A OBSLUHY ÚZEMIA OBCE

Tabuľka 3 Štruktúra občianskej vybavenosti

Kategória	Objekt	Stav Kapacita	Popis
Školstvo	Materská škola	15 detí	- objekt je prenajatý od ECAV - základnú školu navštevujú žiaci v meste Liptovský Hrádok
Kultúra	Kultúrny dom	100 stoličiek	- viacúčelová sála s javiskom - nevyužitý objekt pre kultúru
	Knižnica	2 900 knižničných jednotiek	- knižnica je vo vlastných priestoroch, nedostatočný počet knižničných regálov.
	Múzeum	exponáty BPV	- riešiť celoročné využitie
Obchod	Jednota- predajňa MIX	56 m ² predajnej plochy	- nevyhovujúci rozsah a sortiment
Administratíva	Obecný úrad – polyfunkčný	10 zamestnancov, z toho 4 zamestnanci v MŠ	- rekonštrukcia kotolne + časť budovy (bývalá mäсна), ponuka priestorov na ambulanciu
Pošta			- v Pribyline
Zdravotníctvo			- L. Hrádok, L. Mikuláš
Cirkev	Kostol ev. a. v. cirkvi	300 miest	
	Kostol BJB	140 miest	
Komunálne služby	Dom smútku	84 stoličiek	
	Požiarna zbrojnica	stará nová	- zriadenie izby DHZ
	Verejné osvetlenie		

Služby	a miestny rozhlas		
	Miestne komunikácie	20,9 km	
	Cyklotrasy	5,5 km	
	Verejný vodovod		Rozvodová sieť vybudovaná v r. 1972, vodovodné prípojky v r. 1973-1976, 1987, rozšírenie vodovodu v r. 1991 v dĺžke 680 bm, v roku 1994 pre dom smútku v dĺžke 423 bm = celková dĺžka rozvodného potrubia 4,1 km, z toho 2,9 km z liatiny a 1,2 km z PVC.
	Plynovod	Vybudovaný v roku 1986 v dĺžke 3,026 km, v roku 1991 dobudovaných 400 metrov.	
	Kanalizácia	Vybudovaná v r. 1991 ZTV IBV v dĺžke 370 bm, v r. 1996-2002 v dĺžke 2,429 km, rozšírenie Za mlynom v r. 2006 v dĺžke 722 bm, rozšírenie na Bóroví v r. 2009 v dĺžke 910 bm.	- nutná rekonštrukcia kanalizačného zberača v lokalite ZTV IBV Črtník
	Čistička odpadových vôd	Vybudovaná v roku 2002	- potreba dobudovať hrubé prečistenie a osadiť kalolis
	Nájomné byty	3 x 6 b. j.- obecné, 1 x 6 + 1 x 9 v osobnom vlastníctve	- bežná údržba - výstavba detského ihriska a oddychových plôch
	Krčma u žandára – pohostinské služby	48 stoličiek	- budova COOP Jednota, prenájom súkromný podnikateľ
	Bar	30 stoličiek	- objekt telovýchovnej jednoty, bar je v prenájme súkromného podnikateľa
Služby	Športotel Vavrišan	60 stoličiek /80 lôžok	- nevyhovujúce priestory potrebná rekonštrukcia
	Autocamping Vavrišovo	Chatky – 30 lôžok, izby 20 lôžok, táborisko 110 stanov	- zariadenie prenájaté bez usporiadaných pozemkov
	Chata Anna	40 lôžok	

	Privát Ľubica	4 lôžka	
	Gazdov dvor	24 lôžok vrátane prísteliek	
	Záhradníctvo Silveex	2 ha	
	Výrobňa s. č. 205		- kovovýroba
	Agrofarma		- štádium prípravy
Šport	Futbalové ihrisko		- majetkoprávne neusporiadané
	Kúpalisko		- majetkoprávne neusporiadané

2.4.1 Dopravný systém

Obec Vavrišovo má z hľadiska dopravného pomerne priaznivú polohu. Hlavná dopravná tepna je vedená mimo územia obce, nachádza sa však blízko výjazdu z diaľnice D1 Ivachnová – Mengusovce, smer na Podbanské – Vysoké Tatry. Vstup do obce je riešený odbočením z diaľnice D1, napojením na cestu II. triedy č. 537 a cestu III. triedy 537005. Železničné spojenie je dostupné v Liptovskom Hrádku vzdialenom od obce cca 5 km. Verejnú hromadnú dopravu zabezpečuje SAD LIORBUS Ružomberok, ktorý ako verejný prepravca poskytuje hromadnú dopravu na Liptove. V obci sa nachádzajú dve autobusové zastávky.

Obec Vavrišovo spravuje miestne komunikácie v celkovej dĺžke cca 21 km. Stav miestnych komunikácií si v niektorých úsekoch vyžaduje rekonštrukciu. Pozemky pod cestou III. triedy, ktorá je v správe Žilinského samosprávneho kraja, je od kultúrneho domu po krčmu U žandára vo vlastníctve obce. Pozemky pod miestnymi komunikáciami vo vyšnej časti obce sú vo vlastníctve Urbárskeho spolku PS Vavrišovo a pozemky pod miestnymi komunikáciami na nižnom konci obce sú vo vlastníctve súkromných osôb. Obec má vybudované bezprašné chodníky a cyklotrasy v dĺžke 7,5 km. Účelové poľné a lesné cesty slúžia ako prístupové cesty k obsluhu poľnohospodársky využívaných pozemkov v extraviláne obce. V obci sa nachádza regulovaný potok, ktorý si však vyžaduje kompletnú rekonštrukciu spevnených brehov.

2.4.2 Zásobovanie vodou

V obci je vybudovaný verejný vodovod v dĺžke 4,1 km, ktorý je v správe Liptovskej vodárenskej spoločnosti a.s. Bol vybudovaný v roku 1972 a rozšírený v rokoch 1991 – 1994 a je pôvodný, nerekonštruovaný. Obec je napojená na skupinový vodovod Pribylina – Liptovská Kokava - Vavrišovo - Jamník. V prípade zvýšenej potreby pitnej vody pri náraste počtu odberateľov má obec k dispozícii vlastný vodný zdroj Križan, zatiaľ ešte nezachytený. Pre vlastnú potrebu občania využívajú súkromné zdroje úžitkovej vody a úžitkovú vodu z miestneho potoka.

2.4.3 Kanalizácia

Vavrišovo má vybudovanú verejnú kanalizáciu a čistička odpadových vôd, ktorú si obec sama prevádzkuje. Dĺžka jestvujúcej kanalizačnej siete je 4,06 km kanalizačných zberačov. Na kanalizáciu sú napojení všetci občania a podnikateľské subjekty. Súčasnú sieť kanalizačných zberačov je potrebné rozšíriť do navrhovaných stavebných obvodov. Technický stav kanalizácie je adekvátny dĺžke používania od r. 2002, v niektorých úsekoch začínajú prenikať do kanalizácie balastné vody a tieto úseky si vyžadujú opravu. Práce sú v štádiu skončených projektových príprav a spracovania žiadosti o dotácie.

2.4.4 Zásobovanie elektrickou energiou

Obec je elektrifikovaná od roku 1937, napájaná je zo 4 trafostaníc. Technický stav verejného osvetlenia, ktorým je pokryté celé územie obce, si nutne vyžaduje rekonštrukciu. Výmenou svietidiel za 36 W v celkovom počte 56 kusov prinesie úsporu spotreby elektrickej energie. Časť verejného osvetlenia bola zrekonštruovaná v rámci projektu „Zlepšenie infraštruktúry vidieckeho sídla vo vstupnej bráne do Vysokých Tatier“ v počte 39 svietidiel a 17 lúčok pre autocamping. Pre potrebu bytovej výstavby v nových stavebných obvodoch je plánované rozšírenie rozvodnej siete i počet trafostaníc.

2.4.5 Zásobovanie plynom

Rozvod plynu v obci je súčasťou plynovodu Severné Slovensko. V roku 1986 bol vybudovaný rozvod v dĺžke 3,026 km, v roku 1991 bol rozvod plynu rozšírený o 400 m. Na plyn je napojených asi 95 % domácností. 5% domácností využíva na vykurovanie elektrinu alebo pevné palivo.

2.4.6 Telekomunikačné služby

V obci poskytujú komunikačné služby všetci traja operátori pôsobiaci na Slovensku, hoci úroveň a kvalita signálu Orange nie je na niektorých územiach obce postačujúca. Internetové služby sú zabezpečené cez regionálneho poskytovateľa. Obec nemá káblovú televíziu. Miestny rozhlas je potiahnutý v celej obci, ale je nutná jeho rekonštrukcia. Obec má zriadenú svoju web stránku www.vavrisovo.sk, kde sú uverejnené základné údaje o obci a histórii obce. Sú pravidelne zverejňované aktuálne dokumenty obce, úradné záznamy a povinne zverejňované materiály. Na stránke je vytvorený priestor pre propagáciu aktivít v obci, pre prezentáciu záujmových združení a spolkov, príspevkových organizácií obce a pre aktuálne údaje o spoločenskom, kultúrnom a športovom živote. Na stránke sa prezentujú podnikateľské subjekty a organizácie poskytujúce služby občanom.

2.4.7 Odpadové hospodárstvo

V obci je zavedený systém zberu, prepravy a zneškodňovania odpadu na základe zmluvy s mestom Liptovský Hrádok. Tuhý komunálny odpad sa vyváža dvakrát mesačne na skládku do Liptovského Hrádku. Ročne ide o 207,99 t, čo na jedného obyvateľa činí cca 0,15 t odpadu. K dispozícii sú aj veľkokapacitné kontajnery vyvážané podľa potreby. Za rok 2012 činil objemný odpad 26,80 t.

Separovaný zber odpadu – skla, plastov a tetrapakov je zmluvne riešený prostredníctvom Verejnoprospešných služieb v Liptovskom Mikuláši. Zber papiera a lepenky zabezpečujú Zberné suroviny cez aktivitu materskej školy. Obec 2 x ročne organizuje zber elektrospotrebičov a akumulátorov cez firmu oprávnenú nakladať s týmto druhom odpadu – firma Ekoray Námestovo. Separovanie textilu je riešené odovzdávaním textilu na charitu (cez nadáciu Pomocný Anjel).

Separácia biologicky rozložiteľného odpadu nie je zatiaľ v obci celoplošne realizovaná. Vyžaduje si hlavne osvetu medzi občanmi, aby odpad vhodný na kompostovanie dokázali spracovávať vo vlastných záhradách formou domových kompostérov. Obec má pozemok, vhodný na vybudovanie obecného kompostoviska, problémom je zabezpečenie jeho prevádzky, aj s ohľadom na momentálne nedisciplinovaný prístup väčšiny občanov k povinnosti separovať biologicky rozložiteľný odpad.

2.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A CHRÁNENÉ ÚZEMIA

Celé územie obce sa nachádza v 1.stupni ochrany, ktorý si nevyžaduje zvýšené nároky na ochranu prírody a krajiny pri činnosti fyzických či právnických osôb. V k. ú. obce sa nachádza Chránené vtáčie územie, ktorého poloha nie je obmedzujúca pri aktivitách človeka.

3 ANALÝZA SÚČASNEJ SITUÁCIE

Východiskovým ukazovateľom z hľadiska charakteristiky sociálno-ekonomickej situácie riešeného územia je hodnota hrubého domáceho produktu (HDP) na obyvateľa v parite kúpnej sily (PKS).

Obec Vavrišovo spadá do regiónu Žilinského kraja, v ktorom je trend tvorby HDP na obyvateľa vyjadrený v PKS priaznivý, ale ešte stále dosahuje hodnoty pod priemerom SR.

V obci pôsobí asi 15 malých podnikateľov v rôznych odvetviach služieb, ktoré sa menia v závislosti od dopytu a ponuky a kúpyschopnosti obyvateľstva. Vzhľadom na príjmy títo malí podnikatelia a živnostníci nie sú schopní vytvárať ďalšie pracovné miesta. Predpokladá sa z hľadiska zvýšenia ponuky a dopytu ich aktivizácia najmä v oblasti služieb.

V rámci podnikania a zamestnávania obyvateľov pôsobia na území obce :

- Urbársky spolok, PS Vavrišovo
- Agria Liptovský Ondrej a.s., dvor Vavrišovo
- Obec ako zamestnávateľ
- COOP Jednota
- Silveex, záhradníctvo

Vybrané ukazovatele makroekonomickej analýzy na úrovni okresu Liptovský Mikuláš a Žilinského samosprávneho kraja

Obec Vavrišovo sa územnosprávne nachádza na území Žilinského samosprávneho kraja, ktorý je svojou rozlohou tretím najväčším krajom v SR (rozloha 6 807 km², t.j. 13,88 % SR). Obec je územnosprávne začlenená do okresu Liptovský Mikuláš, ktorý má rozlohu 1 341 km² a počet obyvateľov 72 627 (údaje k 31.12.2011). Samotná obec Vavrišovo má 632 obyvateľov a rozlohu katastrálneho územia 992 ha.

Hustota osídlenia v okrese Liptovský Mikuláš k 31.12.2012 predstavuje 54,15 obyvateľov/km². Hustotou osídlenia je okres Liptovský Mikuláš druhý v poradí s najmenším osídlením z celkového počtu 11 okresov Žilinského kraja. V obci Vavrišovo predstavuje hustota osídlenia 62,5 obyvateľov/km².

Sídelná štruktúra Žilinského kraja predstavuje 315 obcí, z ktorých má 18 štatút mesta. Samotný okres Liptovský Mikuláš tvorí územie 54 obcí a 2 miest - Liptovský Mikuláš a Liptovský Hrádok. Okres Liptovský Mikuláš svojou rozlohou patrí medzi najväčšie okresy Žilinského kraja.

Ekonomická analýza

Zaužívaným a najbežnejším ukazovateľom hodnotenia miery vyspelosti ekonomiky, intenzity rozvoja a miery životnej úrovne je **hrubý domáci produkt (HDP)**.

Hrubý domáci produkt na obyvateľa Slovenskej republiky podľa parity kúpnej sily sa v roku 2012 rovnal 75 % priemeru EU.

Žilinský kraj v hodnotení ekonomického postavenia z hľadiska tvorby HDP patrí k stredne výkonným regiónom SR.

Najvyššou sumou sa na tvorbe HDP v kraji podieľali - veľkoobchod, maloobchod, hotely, reštaurácie, doprava, pošty, telekomunikácie, peňažníctvo, poisťovníctvo a iné, hlavne obchodné služby.

Najmenší podiel bol zaznamenaný v oblasti poľnohospodárstva, poľovníctva, lesného hospodárstva a rybolovu.

Z uvedenej analýzy vyplýva, že najväčšie príjmy predstavujú aktivity v oblasti cestovného ruchu a služieb súvisiacich s touto oblasťou.

V oblasti zamestnanosti je k 31.12.2012 evidovaná nezamestnanosť v rámci kraja na úrovni 14,3%. K rovnakému obdobiu je nezamestnanosť v okrese Liptovský Mikuláš vykazovaná na úrovni 13,92 %, čím sa okres Liptovský Mikuláš zaradil na 5 miesto v rámci kraja. Samotná obec Vavrišovo vykazuje priemernú nezamestnanosť vo výške 9,9 %.

Rozpočet obce

V zmysle zákona obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, zo štátnych dotácií, ako aj z ďalších zdrojov. Vlastné príjmy predstavujú príjmy z majetku obce a z majetku prenechaného obci do užívania (nájom), výnosy z miestnych daní a z miestnych poplatkov, podiely na daniach v správe štátu, výnosy z pokút uložených za priestupky a iné príjmy.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť návratné zdroje financovania a prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov. Na plnenie rozvojového programu obce alebo na plnenie inej úlohy, na ktorej má štát záujem, možno obci poskytnúť štátnu dotáciu. Obec môže svoje úlohy financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajmi a s inými právnickými osobami, alebo fyzickými osobami.

Všetky zdroje sa zohľadňujú pri zostavovaní obecného rozpočtu. Akékoľvek ďalšie príjmy sú závislé od úspešnosti projektov pre štátne a štrukturálne fondy.

Hlavným nástrojom hospodárenia obce je rozpočet obce. Rozpočet obec plánuje v zmysle pravidiel viacročného programovania. Rozpočet obce obsahuje príjmy a výdavky spojené s činnosťou samosprávy, finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu, k rozpočtu samosprávneho kraja a finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám. V priebehu kalendárneho roka sa sleduje vývoj finančnej situácie a štvrtročne sa predkladá

výsledok hospodárenia obecnej samosprávy, ktorá v priebehu roka uskutočňuje potrebné úpravy formou rozpočtových opatrení.

Tabuľka 4 Rozpočet obce

Rok- skutočnosť	2008	2009	2010	2011	2012
Bežné príjmy	6 500 146 Sk 215 765 €	242 238 €	252 198 €	208 483 €	325 915,13 €
Kapitálové príjmy	5 917 224 Sk 196 416 €	3 395 €	226 172 €	121 047 €	125 866,14 €
Príjmové finančné operácie	0	50 612 €	484 745 €	36 946€	63 484,87 €
Príjmy spolu	12 417 370 Sk 412 181 €	296 245 €	963 112 €	366 476€	515 266,14€
Bežné výdavky	4 088 468 Sk 135 712 €	228 961 €	247 022 €	174 685 €	181 883,47 €
Kapitálové výdavky	7 630 008 Sk 253 270 €	51 980 €	501 663 €	2 146 €	96 496,24 €
Výdavkové finančné operácie	432 971 Sk 14 372 €	15 304 €	71 327€	149 183 €	214 727,34 €
Výdavky spolu	12 151 447 Sk 403 354 €	296 245 €	923 015 €	326 014€	493 107,05 €

3.1 VÝSLEDKY MONITOROVANIA PHSR 2007 - 2013

Pri aktualizácii strategického dokumentu, akým je aj Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, je monitorovanie dosiahnutých výsledkov predpokladom pre stanovenie si reálnych a splniteľných cieľov na ďalšie programovacie obdobie, prípadne prehodnotenie smerovania vývoja. Nižšie uvedená tabuľka obsahuje popis investičných zámerov stanovených obcou v PHSR 2007-2013.

Tabuľka 5 Monitorovanie investičných zámerov v PHSR 2007 - 2013

Investičný zámer	realizácia	zdroje financovania
Inžinierske siete pre nový stavebný obvod Za Mlynom	Zrealizovaná kanalizácia 2006-2007	Environmentálny fond
Dobudovanie ČOV	zámer nezrealizovaný z dôvodu nedostatku finančných zdrojov	
Obnova dediny – verejné priestranstvá, chodník, obecný potok, verejné osvetlenie	Zrealizovaný chodník 2012 ostatné zábery Obnovy dediny sa nerealizovali	
Miestne komunikácie Za mlynom, Polík	zámer sa nezrealizoval pre nedostatok financií a neusporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom	
Vybudovanie kompostoviska	nebolo vybudované z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov	
Inžinierske siete pre výstavbu Brezinky	lokalita pre výstavbu nebola zaradená do územného plánu z dôvodu odchodu investora	
Modernizácia rekreačnej a športovej zóny	zámer nebol zrealizovaný z dôvodu nedostatku fin. prostriedkov	
Vybudovanie cyklotrasy k termálnemu areálu L. Kokava - Podbanské	zámer termálneho areálu nebol zrealizovaný	
Rekonštrukcia kultúrneho domu	zámer nebol zrealizovaný pre nedostatok financií	
Rekonštrukcia obecného úradu	2010	Poľnohospodárska platobná agentúra
Bitka pri Vavrišove	zámer bol zrealizovaný výstavbou múzea a veže a uskutočnením dvoch ročníkov „Švihrovskej bitky“ 2009-2010	cezhraničná spolupráca SR-ČR

3.2 SWOT ANALÝZA

Výraz SWOT je skratkou štyroch anglických slov: S - strenghts /silné stránky/, W – weaknesses /slabé stránky/, O – opportunities /príležitosti/, T- threats /ohrozenia/. SWOT analýza je metóda umožňujúca získať názor obyvateľov na silné a slabé stránky života v obci. Zároveň pomáha urobiť obraz o príležitostiach, ktoré má obec pre svoj rozvoj a o ohrozeniach, ktoré môžu tomuto rozvoju zabrániť. Zatiaľ čo pomenúvanie silných a slabých stránok podáva prehľad o vnútornom živote v obci, identifikácia príležitostí a ohrození sa zameriava na uvedenie si vonkajších faktorov, ktoré na kvalitu života obce vplývajú. Napr. silnou stránkou môže byť vybudovaná infraštruktúra, bytové domy, nové stavebné obvody. Slabou stránkou chýbajúce služby a možnosti kultúrno-športového vyžitia. Príležitosťou môže byť rozšírenie spektra poskytovaných služieb, ohrozením môže byť nezáujem bánk podporovať malé podnikanie.

SWOT analýza obce Vavrišovo je rozčlenená do nasledovných oddielov:

- prírodný potenciál a ľudské zdroje
- technická infraštruktúra a doprava
- vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť
- životné prostredie a cestovný ruch

Strengths = silné stránky

Prírodný potenciál a ľudské zdroje

- prírodné a klimatické podmienky
- poloha medzi Nízkymi a Vysokými Tatrami
- ubytovacie zariadenia a zariadenia poskytujúce služby
- dobrá spolupráca s jestvujúcimi podnikateľmi
- dobrá komunikácia a spolupráca so záujmovými združeniami občanov
- záujem strednej generácie zostať v obci bývať
- členstvo obce v mikroregióne Belá, v Združení miest a obcí Liptova, v Miestnej akčnej skupine Horný Liptov
- ľudský potenciál so skúsenosťami v poľnohospodárstve – potenciál na agroturistiku

Weaknesses = slabé stránky

Prírodný potenciál a ľudské zdroje

- nedostatok pracovných príležitostí v regióne
- nedostatočná vzdelanostná (v tom jazyková) úroveň obyvateľov
- nedostatok podnikateľských subjektov na území obce
- nedostatočné využívanie prírodného potenciálu
- nepriaznivá demografická štruktúra obyvateľstva
- absentuje aktívny prístup ľudí k združovaniu sa
- absentujúce informačné systémy

Technická infraštruktúra a doprava

- aktualizovaná územnoplánovacia dokumentácia
- stanovené lokality na rozvoj podnikateľských aktivít
- existujúci systém cestnej dopravy
- priame napojenie na diaľnicu D1 (Ivachnová – Mengusovce)
- dostatočné zásobovanie obyvateľov pitnou vodou prostredníctvom vodárenskej sústavy
- dostatočné zabezpečenie zásobovania obyvateľov plynom
- vybudovaná kanalizačná sieť a ČOV
- pomerne dobre rozvinutá elektrická sieť
- pokrytie územia obce signálom všetkých mobilných operátorov
- vôľa samosprávy riešiť problémy v obci
- riešenie bytovej otázky výstavbou RD a nájomnými bytmi

Vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť

- fungujúca materská škola
- existujúca opatrovateľská služba
- aktívna činnosť OZ Hornoliptovský kurucký regiment a Múzea Bitky pri Vavrišove
- fungujúca obecná knižnica

Životné prostredie a cestovný ruch

- dostatočné zdroje kvalitných podzemných vôd
- zavedený separovaný zber odpadov
- nie sú prítomné žiadne väčšie zdroje znečisťovania životného prostredia
- možnosť kúpania v neďalekom Lipt. Jáne
- blízkosť Múzea liptovskej dediny v Pribyline
- prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu
- dobrá geografická poloha pre rozvoj cestovného ruchu
- existencia chráneného vtáčieho územia
- vhodné trasy pre budovanie náučných chodníkov
- zriadenie unikasy v predajni COOP Jednota
- vykurovanie domácnosti plynom

Technická infraštruktúra a doprava

- nevyhovujúci technický stav miestnych komunikácií
- nedostatočne vybudovaná infraštruktúra pre šport a oddych
- nedostatok chodníkov v obci
- zlý technický stav vzdušného elektrického vedenia
- chýbajúca infraštruktúra pre plánovanú novú výstavbu
- verejná infraštruktúra vyžadujúca náklady na údržbu a opravy
- nedostatočná ponuka poskytovaných služieb na území obce
- nedostatočný signál u niektorých operátorov mobilnej siete (Orange)

Vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť

- dochádzanie za základnými zdravotníckymi službami do Liptovského Hrádku
- chýba denný stacionár
- nevyhovujúci technický stav budovy kultúrneho domu
- nedostatočná miera informovanosti a prezentácie
- dochádzanie žiakov ZŠ mimo bydliska

Životné prostredie a cestovný ruch

- nízky podiel využívania obnoviteľných zdrojov energie
- nárast množstva produkovaného komunálneho odpadu
- nízky podiel využívaného komunálneho odpadu
- neexistujúci harmonogram splavovania vodnej cesty a jej zlý stav
- slabé skúsenosti obyvateľov s podnikaním v cestovnom ruchu a turistike
- nedostupnosť bankových služieb na území obce

Opportunities = príležitosti

Prírodný potenciál a ľudské zdroje

- využiť zvýšený záujem turistov o lokalitu
- využiť prírodné podmienky
- štátna podpora rozvoja bývania a rastu populácie
- pozitívne legislatívne zmeny
- možnosť využiť prostriedky EÚ a štátnych dotácií
- využiť záujem mladých ľudí o veci verejné
- spolupráca obcí v rámci regiónu, ale aj v prihraničných oblastiach

Technická infraštruktúra a doprava

- liberalizácia finančného trhu v oblasti poskytovania pôžičiek
- získavanie zdrojov z EÚ a od donorov
- existencia plánovacích strategických dokumentov
- vytváranie podmienok pre príchod investorov
- tvorba nových pracovných príležitostí
- dosiahnutie úspor energie a zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie
- dobudovanie siete občianskej vybavenosti
- výstavba nových bytov - riešenie bytovej otázky
- záujem zo strany podnikateľov na rozšírenie spektra poskytovaných služieb v obci

Vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť

- podmienky pre zvýšenie kvality verejnej správy zo strany štátu
- rozvoj činností neziskových organizácií
- záujem o rekonštrukciu, modernizáciu a budovanie nových kultúrnych a športových zariadení
- finančné zdroje na podporu zvyšovania dostupnosti sociálnych a zdravotných služieb

Životné prostredie a cestovný ruch

- zvýšenie úrovne separovaného zberu a zhodnocovanie odpadov
- vytváranie a udržiavanie ekologickej stability územia
- dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu, rozšírenie a skvalitnenie služieb

Threats = riziká

Prírodný potenciál a ľudské zdroje

- využívanie rieky Belej na turizmus spôsobom zaťažujúcim životné prostredie
- negatívne demografické trendy (vyľudňovanie obce a odchod obyvateľov za prácou mimo regiónu)
- negatívne dôsledky globalizácie a klimatické zmeny
- nedostatočná podpora podnikateľov zo strany štátu, veľká odvodová záťažnosť

Technická infraštruktúra a doprava

- neusporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom určeným na podnikateľské aktivity
- zánik nerentabilných služieb poskytovaných drobnými podnikateľmi
- zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy verejnej infraštruktúry

Vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť

- nedostatočné podmienky pre obnovu chátrajúcich existujúcich zariadení pre kultúru a šport
- riziko znižovania kvality života obmedzenou dostupnosťou sociálnych a zdravotných služieb

Životné prostredie a cestovný ruch

- zhoršenie kvality ovzdušia
- zhoršenie kvality povrchových tokov
- zníženie ekologickej stability územia

- rozvoj informačných služieb cestovného ruchu TIK
- zvýšená podpora TUR zo strany štátu a EÚ
- podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie

3.3 VÄZBY NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vavrišovo je v súlade s PHSR Žilinského samosprávneho kraja, je v súlade s Územným generelom cestovného ruchu ŽSK, ako aj s navrhovaným projektom Budovanie cyklotrás na území ŽSK do roku 2025.

Strategické ciele PHSR obce Vavrišovo sú napojené na ciele a opatrenia PHSR ŽSK:

Strategický cieľ 1   **Dosiahnutie vysokej úrovne dopravnej infraštruktúry, občianskej vybavenosti a kvalitného životného prostredia**

Špecifický cieľ 1.1   **Zvýšenie dopravnej dostupnosti a bezpečnosti dopravy, znižovanie prepravnej náročnosti v ŽSK**

Opatrenie 1.1.4   Podporovať zvýšenie bezpečnosti všetkých účastníkov dopravy

Aktivita: Podporovať budovanie komunikácií a príslušnej infraštruktúry pre cyklistov a chodcov

Špecifický cieľ 1.2   **Podpora zabezpečenia trvalej udržateľnosti kvality životného prostredia**

Opatrenie 1.2.1   Zníženie objemu zmesového komunálneho odpadu a zefektívnenie recyklácie odpadu

Aktivita: Podporiť aktivity v oblasti separovaného zberu, zhodnocovania odpadov a nakladania s nebezpečným odpadom

Opatrenie 1.2.3   Podporovať zníženie znečisťovania vodných tokov a zachovanie udržateľnosti kvality vodných tokov a vodných plôch

Aktivita: Podporovať budovanie kanalizácie v regióne, budovanie nových ČOV, rekonštrukciu, modernizáciu a intenzifikáciu existujúcich ČOV

Špecifický cieľ 1.3   **Zvyšovanie občianskej vybavenosti vrátane infraštruktúry cestovného ruchu**

Opatrenie 1.3.1   Zvýšiť energetickú efektívnosť a zlepšiť technický stav budov občianskej vybavenosti

Aktivita: Zabezpečiť dostavbu, prestavbu a modernizáciu školských a športových zariadení v rámci ŽSK

Zabezpečiť dostavbu, prestavbu a modernizáciu kultúrnych zariadení v rámci ŽSK

	Podporiť dostavbu, prestavbu a modernizáciu ostatných objektov občianskej vybavenosti
Opatrenie 1.3.2	Podporovať komplexné dobudovanie infraštruktúry v kľúčových oblastiach cestovného ruchu
Aktivita:	Podporovať budovanie a údržbu cyklotrás so zapojením do systému medzinárodnej siete cyklotrás Podporovať budovanie a údržbu turistických a náučných chodníkov za účelom podpory rozvoja cestovného ruchu, prioritne vidieckeho turizmu a agroturizmu
Opatrenie 1.3.3	Zabezpečiť dostatočný a vyhovujúci bytový fond zodpovedajúci potrebám obyvateľstva
Aktivita:	Výstavbu bytového fondu prispôbiť potrebám obyvateľstva
Strategický cieľ 3	Zvýšenie kvality života vytvorením vhodných podmienok pre dostupnosť dobrého vzdelania, vhodného a dostatočne ceneného zamestnania s podporou rodiny, kvalitnú sociálnu a zdravotnú starostlivosť, rovnosť príležitostí, dostatočné kultúrne, športové a voľnočasové vyžitie
Špecifický cieľ 3.6	Podporovanie základnej úlohy rodiny, skvalitnenie vzťahov v rodine
Opatrenie 3.6.3	Zvýšiť dostupnosť a pružnosť systému starostlivosti o deti, starších občanov, o odkázaných na špeciálnu starostlivosť
Aktivita	Podporovať programy a projekty na zriaďovanie denných stacionárov, hospicov pre starších občanov, a tým vytvoriť podmienky pre ich plnohodnotný život v prirodzenom rodinnom prostredí Podporovať všetky formy opatrovateľskej služby a ošetrovateľskej starostlivosti a hľadať možnosti ich viaczdrojového financovania
Opatrenie 3.6.4	Podporovať aktívne starnutie
Aktivita:	Podporovať aktivity a projekty na vytváranie spolkov, klubov a organizácií za účelom mobilizovať k aktivitám a plnohodnotnému životu občanov na dôchodku Vytvárať podmienky na aktívne trávenie voľného času občanov na dôchodku s využitím ich skúseností a zručností v prospech znevýhodnených skupín
Špecifický cieľ 3.8	Zachovanie a ďalší rozvoj kultúry a kultúrneho dedičstva, vytvárania podmienok pre športové a voľnočasové vyžitie širokej verejnosti
Opatrenie 3.8.1	Podporiť tvorbu kultúrnych hodnôt, sprístupňovanie a zveľaďovanie duchovného a kultúrneho dedičstva, rozvoj a zachovávanie tradičnej kultúry a tradičných remesiel
Aktivita:	Podporovať mladé talenty a zapájať ich do spoločných kultúrnych programov

Podporovať tradičné kultúrne podujatia podporujúce rozvoj turistického ruchu a využitia voľného času

Podporovať nové formy zapájania sa širokej verejnosti na efektívne využívanie voľného času

Strategický cieľ 4   **Zachovanie rôznorodosti a zlepšenie spolupráce subregiónov pri posilnení pozície Žilinského kraja a Považia v kontexte Európy regiónov**

Špecifický cieľ 4.3   **Podpora ekonomickej výkonnosti odvetví závislých na využívaní prírodných zdrojov a kultúrno-historických daností subregiónov, tvorba a skvalitnenie miestnych produktov a služieb**

Opatrenie 4.3.6   Využitie vysokého potenciálu, súčasnej výkonnosti a dynamiky cestovného ruchu v tomto regióne pri rešpektovaní únosnosti a cieľovej kvality krajiny

Aktivity: Podporovať zvyšovanie kvality, pestrosti a dostupnosti služieb
Zlepšiť kooperáciu subjektov cestovného ruchu, ako aj spoluprácu subjektov cestovného ruchu s ostatnými aktérmi regionálneho rozvoja

V Stratégii rozvoja cestovného ruchu ŽSK 2007 – 2013 sú pre región Liptova stanovené nasledovné priority a aktivity, ktoré majú priame prepojenie na PHSR obce Vavrišovo:

Priorita 1   **Vytvorenie efektívneho inštitucionálneho zázemia koordinujúceho a podporujúceho rozvoj CR**

Aktivity: Legalizovanie podnikania v oblasti ubytovacích služieb na súkromí, a tým oživenie podnikateľského prostredia
Zvyšovanie kvality ľudských zdrojov v CR prostredníctvom realizácie vzdelávacích programov v rámci uceleného a komplexného vzdelávacieho systému ŽSK

Priorita 2   **Skvalitnenie marketingu CR**

Aktivity: Návrh, spracovanie a distribúcia imidžových a informačných materiálov určených na propagáciu regiónu Liptova – materiálov na úrovni destinácií CR v regióne (Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Malinô Brdo, Vlkolíneec, Liptovské Sliače, Bešeňová, Liptovská Mara, Tatralandia....., Račkova dolina, rieka Belá)
Dobudovanie vybavenosti doplnkovými službami CR predovšetkým existujúcich stredísk CR (aquaparkov, kúpeľov, lyžiarskych stredísk, múzeí, sprístupnených jaskýň, vodnej nádrže Liptovská Mara, vodných tokov Belá a Váh, pamiatky UNESCO Vlkolíneec)

Priorita 3.

Dobudovanie a skvalitnenie infraštruktúry podporujúcej rozvoj CR

Aktivity:

Dobudovanie cyklotrás a ich jednotného značenia v regióne

Úprava značenia turistických chodníkov, ich dovybavenia mapovými podkladmi a vyhlídkovými miestami

Dobudovanie atraktívnych náučných chodníkov v regióne Liptova

Posledne citovaná priorita č. 3 je z pozície ŽSK rozpracovaná do projektu Budovanie cyklotrás na území ŽSK do roku 2025, ktorý je aktuálne poskytnutý verejnosti na pripomienkovanie. V ňom sa s obcou Vavrišovo uvažuje ako so strediskom celoštátneho významu pre oblasť horského letného turizmu z pohľadu využitia cyklošportu ako doplnkovej služby pre rozvoj cestovného ruchu pod Vysokými Tatrami pri budovaní Podtatranskej cyklomagistrály.

II. STRATEGICKÁ ČASŤ

4 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA

Rozvojová stratégia nadväzuje na výsledky komplexných analýz uvedených v rámci ekonomických a sociálnych východísk, pričom sa snaží odstrániť alebo zmierniť identifikované disparity pomocou faktorov rozvoja. Hlavným cieľom určenia rozvojovej stratégie je vytvorenie programovej štruktúry pre nové programovacie obdobie 2014-2020.

Aktualizácia rozvojovej stratégie obce Vavrišovo vychádza z Územného plánu Obce Vavrišovo, z prehodnotenia výsledkov ankety obyvateľov obce, ÚPN VÚC Žilinského kraja, PHSR ŽSK a jej ďalších rozvojových dokumentov spomenutých vyššie, ako aj z iných národných a regionálnych strategických dokumentov.

4.1 VÍZIA

Obec Vavrišovo by sa v priebehu najbližších 20 rokov mala stať nielen vhodným miestom na kvalitné bývanie svojich občanov so všetkými základnými službami, ale aj strediskom cestovného ruchu so zameraním na vidiecky turizmus, turistiku a agroturistiku. Bude vytvorený priestor pre rozvoj malého a stredného podnikania s využitím miestnych zdrojov a kapacít, ktorý bude poskytovať služby pre obyvateľov obce i pre širší región.

K naplneniu tejto vízie je potrebné využiť čo najväčší počet svojich prírodných, materiálnych i ľudských zdrojov, ako aj možnosti finančných zdrojov EÚ či štátneho rozpočtu a podporiť záujemcov o investovanie financií do rozvojových podnikateľských zámerov.

4.2 ROZVOJOVÝ POTENCIÁL

Rozvojový potenciál obce je daný poznaním súčasného stavu i uvedomením si príležitostí pre budúci rozvoj, ktoré vzišli z údajov uvádzaných v SWOT analýze.

Všeobecné východiská hodnotenia súčasného stavu:

1. Nízka úroveň kvality verejných služieb
2. Nedostatočná kvalita ľudských zdrojov a spoločenského života
3. Nedostatočné využívanie prírodného potenciálu
4. Nedostatočná ponuka služieb cestovného ruchu, nedostatočný marketing a propagácia územia
5. Nedostatok vybudovanej infraštruktúry pre trávenie voľného času
6. Zlý technický stav budov občianskej vybavenosti a verejných budov - kultúrny dom, požiarna zbrojnica, hotel, výrobná
7. Nedostatočná informatizačná a komunikačná úroveň vo verejnej správe
8. Nedostatočné využitie existujúceho kultúrneho a športového potenciálu
9. Nevyhovujúci stav verejných priestranstiev a starostlivosti o verejnú zeleň

10. Nárast množstva produkovaného odpadu
11. Nízky podiel využívaného komunálneho odpadu

Oblasti rozvojového potenciálu:

1. Zvyšovanie atraktivity podnikateľského prostredia
2. Nárast nových pracovných príležitostí
3. Existencia infraštruktúry zabezpečujúcej zlepšenie kvality životného prostredia a verejných služieb
4. Rozvoj ľudských zdrojov
5. Zlepšenie kvality životného prostredia
6. Podpora využitia prírodných zdrojov
7. Vytvorenie podmienok pre nárast počtu obyvateľov – výstavbou rodinných domov a nájomných bytov (individuálna bytová výstavba a hromadná bytová výstavba)
8. Podpora rozvoja cestovného ruchu na báze využitia prírodného a kultúrneho potenciálu
9. Dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu
10. Dosiahnutie úspor energie a zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie
11. Dobudovanie občianskej vybavenosti
12. Rozšírenie spektra poskytovaných služieb
13. Zvýšená kapacita a kvalita verejnej správy
14. Rozvoj činnosti neziskových organizácií
15. Podpora spoločenských podujatí
16. Regeneračné a revitalizačné zásahy do prostredia
17. Vytváranie a udržiavanie ekologickej stability územia
18. Rozšírenie systémov a opatrení odpadového hospodárstva
19. Nové partnerské aktivity v rámci cezhraničnej spolupráce

4.3 PODMIENKY TRVALO UDRŽATELNÉHO ROZVOJA OBCE

Oblasti riešenia problémov pre obec Vavrišovo, vzhľadom na jeho trvalo udržateľný rozvoj, sú nasledovné:

- dobudovanie infraštruktúry v obci, ako aj vybudovanie infraštruktúry pre nový stavebný obvod Za mlynom, Polík
- vytvorenie podmienok pre budovanie rekreačnej zóny Bórovie
- vytvorenie podmienok pre realizáciu využitia územia pri diaľnici
- rekonštrukcia existujúcich a vybudovanie nových miestnych komunikácií, chodníkov a verejných priestranstiev
- rozširovanie služieb v závislosti na počet návštevníkov
- budovanie náučných chodníkov, cyklotrás, turistických trás
- rekultivácia skládky a vybudovanie kompostoviska

- údržba a rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce
- komplexná modernizácia rekreačnej a športovej zóny obce

4.4 CIELE A PRIORITY

PRIORITA 1

TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický cieľ 1   **Vybudovaním komplexnej technickej infraštruktúry dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj s ohľadom na ochranu prírody a krajiny**

Cieľ 1.1   **Skvalitniť dopravnú infraštruktúru v obci**

Opatrenie 1.1.1   Rekonštrukcia existujúcich miestnych komunikácií a chodníkov

Opatrenie 1.1.2   Vybudovanie nových miestnych komunikácií pre plánovanú zástavbu

Cieľ 1.2   **Dobudovať občiansku vybavenosť**

Opatrenie 1.2.1   Podpora výstavby IBV vo vybraných lokalitách

Opatrenie 1.2.2   Rozšírenie všetkých inžinierskych sietí pre novú IBV

Opatrenie 1.2.3   Rekonštrukcia existujúcej kanalizácie a ČOV

Opatrenie 1.2.4   Rekonštrukcia obecných budov a zariadení

PRIORITA 2

EKONOMICKÝ ROZVOJ OBCE A PRACOVNÉ PRÍLEŽITOSTI

Strategický cieľ 2   **Skvalitnením podmienok pre všetky formy podnikania v obci podporiť zamestnanosť**

Cieľ 2.1   **Vytvárať v obci atraktívne podnikateľské prostredie**

Opatrenie 2.1.1   Podpora podnikateľských aktivít v obci

Opatrenie 2.1.2   Rozšírenie siete obchodov a ponuky služieb

Cieľ 2.2   **Prípravou vhodnej lokality vytvoriť podmienky pre strategického investora**

Opatrenie 2.2.1   V rámci technickej infraštruktúry pripraviť vhodnú lokalitu pre väčší investičný zámer

Opatrenie 2.2.2   Propagácia obce ako územia atraktívneho pre vstup rozhodujúceho investora

PRIORITA 3

CESTOVNÝ RUCH

Strategický cieľ 3   **Pri zachovaní rozmanitosti a jedinečnosti územia podporovať cestovný ruch ohľaduplný k životnému prostrediu**

Cieľ 3.1   **Obnovou existujúcich a vytváraním nových ponúk a doplnkových služieb rozvíjať cestovný ruch**

Opatrenie 3.1.1   Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu

Opatrenie 3.1.2   Skvalitnenie doplnkových služieb v CR

Opatrenie 3.1.3   Pri rozvoji CR orientovať sa na cezhraničnú spoluprácu

- Cieľ 3.2**   **Zvýšiť propagáciu obce ako turistickej destinácie nadregionálneho významu**
- Opatrenie 3.2.1   Podporovať informačné služby cestovného ruchu
- Opatrenie 3.2.2   Podporovať jedinečné kultúrno – spoločenské aktivity a tradičné podujatia propagujúce obec ako cieľ turistiky
- Cieľ 3.3**   **Rozšírením siete cyklotrás, turistických a náučných chodníkov zvýšiť ponuky doplnkových služieb v CR**
- Opatrenie 3.3.1   Rozšíriť cyklotrasy v súlade s projektom ŽSK napojením sa na Podtatranskú cyklomagistrálu
- Opatrenie 3.3.2   Vybudovať náučný chodník s využitím prírodných daností okolia obce

III. IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

5 ANALÝZA MOŽNÝCH FINANČNÝCH ZDROJOV

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vavrišovo na roky 2014 – 2020 je spracovaný v období končiaceho programovacieho obdobia 2007-2013 a v čase prípravy štátov Európskej únie na nové programovacie obdobie 2014-2020.

Vláda SR sa v Národnom programe reforiem SR stotožňuje s prioritami Stratégie Európa 2020, ktorá je založená na politike súdržnosti. S ohľadom na špecifiká Slovenskej republiky sú pre budúci rozvoj slovenskej ekonomiky a jej financovanie dôležité štyri nasledovné tematické oblasti:

- základná infraštruktúra,
- ľudské zdroje,
- zamestnanosť a sociálna inklúzia,
- veda, výskum a inovácie s dôrazom na zelený rast.

Tieto budú tvoriť základňu budúcich operačných programov, štruktúru ktorých už v návrhu schválila Vláda SR v marci 2013. Slovensko plánuje využívať financie Európskej únie v nasledujúcich siedmych rokoch cez 6 hlavných operačných programov a 5 doplnkových operačných programov.

Hlavné operačné programy: Výskum a inovácie, Integrovaná infraštruktúra (najmä dopravná), Ľudské zdroje, zamestnanosť a inklúzia, Kvalita životného prostredia, Integrovaný Regionálny operačný program a Efektívna verejná správa.

Doplnkové operačné programy: Rozvoj vidieka, Rybné hospodárstvo, Európska územná spolupráca, Technická pomoc a Interact. Tieto budú v pôsobnosti ministerstva pôdohospodárstva, Úradu vlády SR a Bratislavského samosprávneho kraja.

Predpokladaná výška podpory pre SR na celé programovacie obdobie 2014-2020 je cca 14 miliárd eur, ktoré by boli prefinancované cez Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond a Európsky sociálny fond.

Z pohľadu financovania sa v budúcom programovacom období bude výraznejšie využívať návratná forma financovania, hlavne pri podpore malého a stredného podnikania a bývania. Nenávratné príspevky budú poskytované len v obmedzenej miere, hlavne tam, kde sa budú vytvárať verejné statky – teda pri verejnoprospešných aktivitách.

Obec Vavrišovo v minulom období čerpala na svoje investičné aktivity nenávratné finančné prostriedky a dotácie zo štátneho rozpočtu a EÚ. Vzhľadom na vývoj štátneho rozpočtu a znižovanie percenta podielových daní, ktoré ovplyvnia tvorbu obecného rozpočtu, bude v budúcom období možné využívanie vlastných zdrojov obce len na financovanie prípravných a projektových prác, na podporu miestnych aktivít, na údržbu majetku a bežné výdavky. Na financovanie náročnejších investícií a rozvojových programov stanovených v harmonograme uvedenom ďalej, bude zo strany obce nevyhnutné zapájať sa

do dotačnej politiky EÚ prostredníctvom operačných programov SR, ktoré budú vyhlasovať výzvy na podávanie žiadostí o finančné príspevky.

V súvislosti so schváleným návrhom operačných programov budú pre obec Vavrišovo zaujímavé výzvy v rámci Integrovaného Regionálneho operačného programu, operačného programu Kvalita životného prostredia, OP Ľudské zdroje, zamestnanosť a inklúzia, OP Efektívna verejná správa a Rozvoj vidieka.

Finančné zdroje pre krytie aktivít, ktorými sú napĺňané jednotlivé opatrenia, bude potrebné prehodnotiť a doplniť podľa aktuálnych operačných programov schválených Európskou komisiou a Vládou SR v novom programovacom období 2014 – 2020.

6 IMPLEMENTAČNÝ PLÁN

OPATRENIE	AKTIVITA	INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE	ČASOVÝ HARMONO- GRAM	FINANČNÉ ZABEZPEČENIE/ FINANČNÉ ZABEZPEČENIE	MERATEĽNÉ UKAZOVATELE
Priorita 1	Technická infraštruktúra				
Strategický cieľ 1	Vybudovaním komplexnej technickej infraštruktúry dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj s ohľadom na ochranu prírody a krajiny				
Cieľ 1.1	Skvalitniť dopravnú infraštruktúru v obci				
1.1.1 Rekonštrukcia existujúcich miestnych komunikácií a chodníkov	<ul style="list-style-type: none"> ✓ projektová príprava ✓ verejné obstaranie dodávateľa ✓ investičné aktivity 	obec	2014 - 2020	vlastné zdroje	počet bm zrekonštruovaných ciest a chodníkov
1.1.2 Vybudovanie nových miestnych komunikácií pre plánovanú zástavbu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ projektová príprava technickej dokumentácie ✓ verejné obstarávanie na dodávateľa prác ✓ investičné aktivity 	obec	2014 - 2020	dotácie, vlastné zdroje	počet bm nových miestnych komunikácií
Cieľ 1.2	Dobudovať občiansku vybavenosť				
1.2.1 Podpora výstavby IBV vo vybraných lokalitách Polík, Za mlynom, Pod Čiernym luhom a na stavebných prelukách	<ul style="list-style-type: none"> ✓ majetkoprávne usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom vo vybraných lokalitách ✓ spracovanie územno-technickej dokumentácie ✓ realizácia IBV podľa územnej dokumentácie obce 	obec individuálni stavebníci	2014 - 2020	vlastné zdroje obce a individuálnych stavebníkov	počet vybraných lokalít, počet novopostavených rodinných domov

1.2.2 Rekonštrukcia bývalého Športhotela Vavrišan na Polyfunkčný dom Vavrišan	✓ vybudovanie nájomných bytov a využitie nebytových priestorov pre šport	obec	2014 - 2020	dotácie, zdroje	vlastné	počet bytov
1.2.3 Výstavba nájomných bytov – Centrum obce	✓ technická dokumentácia ✓ investičné aktivity	obec	2014 - 2020	dotácie, zdroje	vlastné	počet bytov v bytových domoch
1.2.4 Rozšírenie všetkých inžinierskych sietí pre novú IBV	✓ projektová príprava technickej dokumentácie ✓ investičné aktivity	obec, správcovia sietí	2014 - 2020	dotácie, zdroje	vlastné	počet bm vybudovaných inžinierskych sietí
1.2.5 Rekonštrukcia existujúcej kanalizácie a ČOV	✓ technická dokumentácia ✓ investičné aktivity ✓ hrubé prečistenie ČOV a kalolis ČOV	obec	2014 - 2020	dotácie, zdroje	vlastné	dĺžka rekonštruovanej kanalizácie
1.2.6 Rekonštrukcia obecných budov a zariadení	✓ rekonštrukcia verejného osvetlenia ✓ rekonštrukcia hasičskej zbrojnice ✓ rekonštrukcia kultúrneho domu ✓ dom smútku – výstavba chodníka a parkoviska, zriadenie rozptylovej lúky ✓ rekonštrukcia budovy obecného úradu – riešenie podkrovia ✓ múzeum Bitky pri Vavrišove – vybudovanie sociálnych zariadení, parkoviska a miesta pre stánkový predaj	obec	2014 - 2020	dotácie, zdroje	vlastné	počet rekonštruovaných obecných budov a zariadení

Priorita 2	Ekonomický rozvoj obce a pracovné príležitosti				
Strategický cieľ 2	Skvalitnením podmienok pre všetky formy podnikania v obci podporiť zamestnanosť				
Cieľ 2.1	Vytvárať v obci atraktívne podnikateľské prostredie				
2.1.1 Podpora podnikateľských aktivít v obci	<ul style="list-style-type: none"> ✓ podpora existujúcich drobných prevádzok ✓ podpora vzniku nových remeselných prevádzok ✓ podpora využívania miestnych surovinových zdrojov 	obec, malí a strední podnikatelia	2014 - 2020	vlastné zdroje investorov, ústretová miestna politika	počet udrжанých a nových prevádzok, počet pracovných miest
2.1.2 Rozšírenie siete obchodov a ponuky služieb	<ul style="list-style-type: none"> ✓ podpora poskytovaných služieb v obci ✓ podpora vzniku nových služieb v obci podľa potrieb občanov a záujmu podnikateľov ✓ výstavba nových obchodných priestorov podľa ÚPN-O 	obec, malí a strední podnikatelia	2014 - 2020	vlastné zdroje investorov, ústretová miestna politika	počet udrжанých a nových prevádzok, počet pracovných miest
Cieľ 2.2	Prípravou vhodnej lokality vytvoriť podmienky pre strategického investora				
2.2.1 V rámci technickej infraštruktúry pripraviť vhodnú lokalitu pre väčší investičný zámer	<ul style="list-style-type: none"> ✓ stanovenie vhodného územia v územnotechnickej dokumentácii ✓ projektová a technická príprava vhodnej lokality ✓ získanie strategického investora pre využitie lokality 	obec, investor	2014 - 2020	obec, vlastné zdroje investora	počet nových pracovných miest
2.2.2 Propagácia obce ako územia atraktívneho pre vstup rozhodujúceho	<ul style="list-style-type: none"> ✓ verejná informovanosť o technickej a projektovej pripravenosti na vstup investora 	obec	2014 - 2020	obec	vstup strategického investora

investora	✓ spracovanie ponuky pre využitie územia veľkým investorom a jej prezentácia				
Priorita 3	Cestovný ruch				
Strategický cieľ 3	Pri zachovaní rozmanitosti a jedinečnosti územia podporovať cestovný ruch ohľaduplný k životnému prostrediu				
Cieľ 3.1	Obnovou existujúcich a vytváraním nových ponúk a doplnkových služieb rozvíjať cestovný ruch				
3.1.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu	✓ vytvorenie podmienok pre rozvoj podnikateľských aktivít	obec, podnikatelia v CR	2014-2020	dotácie, vlastné zdroje podnikateľov	počet podnikateľských aktivít v CR
3.1.2 Skvalitnenie doplnkových služieb v CR	✓ rafting – Belá ✓ podľa ponuky a dopytu, a tiež zamerania poskytovateľov služieb v CR v obci i mimo nej	poskytovatelia služieb CR	2014-2020	dotácie, vlastné zdroje poskytovateľov	počet doplnkových služieb
3.1.3 Pri rozvoji CR orientovať sa na cezhraničnú spoluprácu	✓ podpora spolupráce s Poľskom a Českou republikou	obec	2014-2020	dotácie, vlastné zdroje	počet kontaktov, počet spoločných aktivít
Cieľ 3.2	Zvýšiť propagáciu obce ako turistickej destinácie nadregionálneho významu				
3.2.1 Podporovať informačné služby cestovného ruchu	✓ vytvorenie podmienok pre podporu informačných služieb	obec	2014 - 2020	dotácie, vlastné zdroje	počet informačných služieb
3.2.2 Podporovať jedinečné kultúrno – spoločenské aktivity a tradičné podujatia propagujúce obec ako cieľ turistiky	✓ Kurucké bitky – zachovanie tradície	obec, o.z. Hornoliptovský kurucký regiment	2014 - 2020	dotácie, vlastné zdroje	počet kultúrno-spoločenských aktivít

Cieľ 3.3	Rozšírením siete cyklotrás, turistických a náučných chodníkov zvýšiť ponuky doplnkových služieb v CR					
3.3.1 Rozšíriť cyklotrasy v súlade s projektom ŽSK napojením sa na Podtatranskú cyklomagistrálu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vytýčenie nových trás, úprava vlastníckych vzťahov k pozemkom ✓ projektová a technická príprava zámeru ✓ vybudovanie nových cyklotrás ✓ zabezpečenie jednotného značenia cyklotrás a informačný systém	obec	2014 - 2020	dotácie, vlastné zdroje	dĺžka nových cyklotrás, značenie cyklotrás, počet infotabúľ	
3.3.2 Vybudovať náučný chodník s využitím prírodných daností okolia obce	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vytýčenie chodníka, vyriešenie majetkoprávných vzťahov k pozemkom ✓ realizácia výstavby náučného chodníka ✓ zabezpečenie značenia náučného chodníka s infotabuľami	obec, občianske združenie	2014 - 2020	dotácie, vlastné zdroje	výstavba náučného chodníka, značenie chodníka, počet objektov informačného systému o náučnom chodníku	

7 MONITOROVANIE A HODNOTENIE PLNENIA PHSR

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vavrišovo je otvorený dokument, ktorý aj po schválení obecným zastupiteľstvom je možné v rámci monitorovania prehodnocovať, upravovať a aktualizovať. Monitorovať plnenie dokumentu, vyhodnocovať dosahovanie ukazovateľov a prijímať závery je úlohou ľudí zodpovedných za implementáciu dokumentu. Spravidla sa prehodnocuje 1 x ročne v súvislosti s ročným rozpočtom obce, jeho zostavovaním a čerpaním, čo je úlohou obecného zastupiteľstva. Aj napriek tvorivým zmenám a dodatkom PHSR, ktoré sú výsledkom aktualizácie a prispôbeniu sa potrebám obce či požiadavkám komunity, nemal by sa aktualizovaný dokument odkloniť od stanovnej vízie budúceho rozvoja obce Vavrišovo.